

TARTU ÜLIKOOL

Sotsiaalteaduste valdkond

Johan Skytte poliitikauringute instituut

Kert Keres

Populistlikud võtted Ameerika Ühendriikide presidendikandidaatide konvendikõnedes
(2000-2024)

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Alar Kilp, PhD

Tartu 2025

Autorsuse deklaratsioon

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite seisukohad ning kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Töö sõnade arv: 8789

Kert Keres, 14.05.2025

Annotatsioon

Populism kui mitmeti mõistetav lähenemisviis on globaalsel tasandil kasvav nähtus. Uurimuses uuriti demokraatiale ohtlikuks titulleeritud lähenemise esinemist demokraatia eestvedajana nähtava riigi, Ameerika Ühendriikide presidendikandidaatide hulgas 21. sajandil. Uuringu tarbeks sai koostatud varasemate teooriate põhjal kodeerimistöööriist, mida kohaldati igale kõnele individuaalselt. Kvalitatiivse analüüsi abil leiti igale tunnusele vastavad kõneosad, kvantitatiivse analüüsi abil anti neile arvuline tähendus. Viimasel baseerudes viidi läbi analüüs, mille tulemusel nähtus, et osakaaluna on populism kui tervik 21. sajandi jooksul Ameerika Ühendriikide presidendikandidaatide konvendikõnedes püsinud samal tasemel, kuid populismi sisesed elemendid on muutunud märgatavalt. Viimaste muutused on ajendatud erinevatest mõjuteguritest, mida on ka selgitatud. Leiti strateegiliste lähenemiste mustreid, mis on eelkõige ajendatud kandideerimisaja rollidest.

Abstract

Populism, as a multifaceted approach, is an increasingly prevalent phenomenon on a global scale. This study examined the presence of this approach - often labeled as a threat to democracy - among the presidential candidates of the United States, a country perceived as a leader of democracy, in the 21st century. For the purpose of the study, a coding tool was developed based on previous theories and was applied individually to each speech. Through qualitative analysis, speech segments corresponding to each feature were identified, while quantitative analysis assigned numerical significance to these segments. As a result, the analysis revealed that populism as a whole has maintained its proportion in the convention speeches of U.S. presidential candidates throughout the 21st century. However, the internal elements of populism have undergone significant changes. These changes are driven by various influencing factors, which are also discussed. Patterns of strategic approaches were identified, primarily driven by the roles assumed during the candidacy period.

Sisukord

Autorsuse deklaratsioon	2
Annotatsioon	3
Abstract.....	3
Sissejuhatus	7
1. Teooria	9
1.1 Populismi defineerimine	9
1.2 Teoreetiline raamistik analüüsiks.....	10
1.2.1 Ideoloogilised kuuluvused	10
1.2.2 Retoorikavõtted.....	10
1.2.3 Populismi tunnused.....	11
1.2.4 Populismivastastus	12
1.2.5 Kõnede keskse sõnumi analüüs	12
2. Metoodika	12
2.1 Uurimisstrateegia	13
2.2 Juhtumite valik.....	14
2.3 Meetodide valik	14
2.4 Andmete kogumise viisid.....	14
2.5 Andmete analüüsi põhimõtted.....	15
2.6 Uurimuse piirangud	16
3. Tulemuste analüüs	16
3.1 Populism ja selle tunnused tervikuna.....	16
3.2 Retoorikavõtted.....	17
3.2.1 Retooriline vastandumine	18
3.2.2 Kriisile apelleerimine.....	20

3.2.3 Välispoliitiline (kaubanduslepped)	22
3.3 Demotism	24
3.4 Ideoloogiline	25
3.5 Riiklik suveräänsus	26
3.5.1 Julgeolekuline	27
3.5.2 Majanduslik.....	28
3.6 Rahva valikuvabadus	30
3.7 Populismivastatus	31
3.8 Muutused populistlikes võtetes korduvkandideerimisel	32
3.9 Strateegiline lähenemine	34
3.10 Kvalitatiivne keskse sõnumi analüüs analüüs.....	35
4. Tulemuste kokkuvõte ja arutelu	37
Kokkuvõte.....	41
Kasutatud kirjandus.....	46
Kasutatud kõnede nimekiri.....	47
Lisad.....	50

Joonised, tabelid ja graafikud

Joonis 1. Populismi osakaal aastate lõikes.....	17
Joonis 2. Retoorikavõtete osakaal populismist.	18
Joonis 3. Retoorilise vastandumise osakaal kogu populismist.	20
Joonis 4. Kriisile apelleerimise osakaal kogu populismist.	22
Joonis 5. Välispoliitilise (kaubanduslepped) tunnuse osakaal kogu populismist.	23
Joonis 6. Demotismi (tunnuse) osakaal populismist.	25
Joonis 7. Ideoloogilise populismi osakaal kogu populismist.....	26

Joonis 8. Suveräänsusele rõhumise osakaal kogu populismist.	27
Joonis 9. Julgeolekulise suveräänsuse osakaal kogu populismist.....	28
Joonis 10. Majandusliku suveräänsuse osakaal kogu populismist.	30
Joonis 11. Rahva valikuvabaduse osakaal kogu populismist.....	31
Joonis 12. Populismivastasuse osakaal kogu kõnest.....	32
Tabel 1. Populistlike lähenemiste osakaalude muutus korduvkandideerijatel.....	34
Tabel 2. Analüüsitulemuste koondtabel.	38
Joonis 13. Populism ja selle tunnustele toetumine võitja vs kaotaja (keskmise osakaal).	40

Sissejuhatus

Populism kui ühe lihtsa, selge vastuseta ning kasvutrendis lähenemine poliitikas on iseloomulik demokraatlikele valitsemisvormidele (Cox, 2018, 5-6). Viimast toetab asjaolu, et USA-s kehtiv kaheparteiüsteem ja presidendi otsevalimised rahva poolt soosivad populismi teket ja sellega seotud elementide lähenemist. Ajalugu on näidanud, et USA-s leiavad populistlikud lähenemised kuulajaskonna kergelt (Lee, 2020, 392). Lisaks on leitud, et populismi kasutus on seotud ajaspetsiifilise elementidega, nagu majanduslangused või muud ühiskonda mõjutavad juhtumid (Salgado, 2019, 54). Populismile toetumise osakaal on seotud ka sellega, kas kandidaat on korduvkandideeriv või pigem “uustulnuka” rollis (Bonikowski, 2016, 15). Populistlikule lähenemisele võib erinevate autorite teooriate baasil leida viiteid mitmeti: rahvakesksus, eliidivastastus või katastroofsete olukordade tekkele ning rahva taatele rõhumine. Erinevad arusaamad populismi mõiste selgitamisele jaotavad populistlikud lähenemised ideoloogiliseks ning strateegiliseks, mille motiiv võib peituda just eeltoodud kuulajaskonna lihtsa leidmise taga – see aitab lihtsate vahenditega sõnumeid levitada ja kinnitada. Käesolev uurimistöö tegelebki erinevate autorite vaadete kombineerimisega, et leida populistlike lähenemiste kasutust Ameerika Ühendriikide presidendivalimiste raames 21. sajandil.

Autor leiab, et populismi uurimine on aktuaalne, sest see on globaalsel tasandil leidmas üha rohkem populaarsust. Eriti oluline ja relevantne on seda uurida aga demokraatia eestvedajana titulleeritud riigi - Ameerika Ühendriikide – kontekstis, sest populism võib ohustada demokraatiat (Müller, 2014, 487). Relevantsuse annab uuritavale teemale asjaolu, et avalikkus ja meedia on kolmel korral kandideerinud ja kahel korral (sh viimased, 2024. aasta valimised) võitnud praegust presidenti - Donald Trumpi - tihti esitlenud kui populistlikku riigijuhti, sarnanedes näiteks Viktor Orbánile (Thulin, 2025).

Tuginedes eeltoodule kujunebki eesmärgiks leida populistlike elementide kasutust USA presidendikandidaatide ja presidentide seas, et leida muutuseid isikulises, rollilises ja ajalises raamis. Seega on uurimisküsimused järgnevad:

- 1) Millised populistlikud elemendid on enimlevinud USA presidendikandidaatide konvendikõnedes ning kuidas need jaotuvad?
- 2) Kuidas on populism ja selle elemendid aja jooksul muutunud?

3) Kuidas võimaldavad tulemused selgitada populismi strateegilist kasutust?

Autori eeldused uurimistöö eel on, et populistlike lähenemiste võtted on aja jooksul kasvanud, sest populistlikku lähenemist ei ole keeruline kasutada, kuid samas võib selle abil saadud edu osutada määravaks. Autor eeldab, et esmakordselt kandideerides on populismile toetumise osakaal kõrgem kui korduvkandideerimisel. Seetõttu eeldab autor, et teatud võtetel võib esineda strateegilist lähenemist. On oodatav, et kasutust mõjutavad ajaspetsiifilised elemendid, kandideerimisaja roll ning ka isikuline omapära, tuginedes oma kontekstuaalsusele (Bonikowski et al, 2022, 44). Ootuspärane on ka asjaolu, et kõik struktureeritud elemendid saavad analüüsis esindatud, tõestades nende eksistentsiaalsuse.

Uurimusküsimustele vastuste andmiseks baseerub töö kvalitatiivsete ja kvantitatiivsete uurimismeetodite kombinatsioonile. Analüüsi teostamiseks on loodud erinevate autoride teooriate põhjal koodikategooriad ja nende alamosad, mille abil saab leitavad tunnused süsteemselt kategoriseerida. Analüüsimaterjaliks on valitud USA suurimatel kõneüritustel – konventidel (Democratic National Convention ja Republican National Convention) – presidendikandidaatide poolt esitatud kõned aastatel 2000-2024, mida on kokku 14. Analüüsimaterjalideks valitud kõned on avalikult kättesaadavad veebilehel www.presidency.ucsb.edu. Kvalitatiivse analüüsi abil kodeeritakse igas konvendikõnes kõneosad vastavalt loodud koodidele (vt Lisa 1), kirjutades samas iga kõne kohta ka lühikokkuvõtte. Saadud kodeeritud kõneosad kehtivad igale kõnele individuaalselt, mis annab iga kõne kohta eraldiseisva ülevaate. Eelneva põhjal saab aluse kvantitatiivne analüüs, milles võrreldakse igas kõnes leiduvate populistlike lähenemiste kõneosasid ehk lauseid terve kõne lausete arvuga. See annab ülevaate populismist kui tervikuna summeeritult. Seejärel võrreldakse elementide osakaalu kodeeritud kõneosadest tervikuna. See annab ülevaate, mis element moodustab kui suure osakaalu populistlikest lähenemistest. Saadud andmete visualiseerimiseks luuakse graafikud.

Uurimistöö on jaotatud nelja peatükki, millele lisanduvad alampeatükid. Esimeses peatükis antakse ülevaade teoreetilisest lähenemisest ja tuuakse välja, millele analüüsi teoreetiline raamistik on loodud. Järgmises peatükis lähenetakse meetodikale, mille alusmaterjal on toodud teorias. Meetodika peatükis on detailselt seletatud, kuidas uurimus läbi viidi ning millistest põhimõtetest seejuures lähtuti. Kolmas peatükk sisaldab iga meetodikas ja teorias struktureeritud elemendi

detailset ülevaadet analüüsitulemuste põhjal. Neljandas peatükis tuuakse tulemused kokkuvõtvalt esile ja selgitatakse omavahelisi seoseid, mida saab kõrvutada ka teoorias väljatooduga.

1. Teooria

1.1 Populismi defineerimine

Populism kui mõiste tervikuna võib olla teatud määral laialivalgub, sest tegu on õhukese ideoloogiaga (March, 2017, 299). Viimane tähendab, et seda saab haakida mitmete ideoloogiatega, kuni on täidetud populismile kuuluvad üldised elemendid. Stanley väidab, et populism eraldiseisvana polegi korrektne ega tulemuslik lähenemine, vaid peabki koeksisteerima nii-öelda “peremees-ideoloogiaga” (Stanley, 2008, 95). Eeltoodu põhjendab, miks populism võib haakuda nii vasak- kui paremideoloogiale. Üldjuhul hõlmab populism eliidivastasust ning rahvamehena kõnelemist ehk rahvaga samastumist (Heywood, 2021, 139). Moffitt aga väidab, et lisaks eelnevatele tuleb ka kriisile apelleerimine paigutada baastunnuste hulka, et saaks populismile anda selle eksistentsiaalsuse. Ilma kriisile rõhumiseta ei tohiks ka populismi olla, sest populistid pigem rõhuvad kriisi tekkele kui reageerivad tekkinud kriisile (Moffitt, 2018, 210-211). Eelnevatega omakorda erineb March, kelle teooria järgi on populism ebatavaline lähenemine ja peab eksisteerimiseks sisaldama kõiki kolme järgnevat elementi (March, 2017, 283): rahvakesksus, eliidivastasus ja “*popular sovereignty*” ehk rahva valikuvabadus. Ebatavaliseks teeb populismi, et eelnevad kolm elementi pole populismile ainulaadsed, kuid on vajalikud populismi määratlemiseks (Freedon, 2016). Mülleri üks seisukohti on, et populism võib demokraatialle mõjuda ohtlikult ja hõlbustada autokratiseerumist. Viimase idee on välja pakkunud Müller mõttega, et demokraatlikud süsteemid nagu pluralism, vähemuste õigused ning institutsionaalne stabiilsus võivad populismi poolt olla ohustatud (Müller, 2014, 487). Moffitt väidab veel, et populismile või selle elementidele tuginemine võib tuleneda ka strateegilisest lähenemisest (Moffitt, 2018, 210). Populistliku retoorika võimekus on korrelatsioonis selle võimega ühiskonnas resoneeruda, ehk eduka populistliku retoorika taga peitub ka vastukaja ühiskonnast ning see, kuidas kuulajad seda tõlgendavad (Boucher & Thies, 2019, 713). Välispoliitilist populismi saab käsitleda kui lähenemist, kus eelnevate põlatud “eliitide” poolt kehtestatud põhimõtted ja suhted tuleb reformeeruda, sest need on valed (Destradi et al, 2021, 675). Ehk kokkuvõtvalt on populism

õhuke ideoloogia, mida saab lihtsate meetoditega kaasata tugevate ideoloogiate või ka lihtsalt lähenemiste külge, eesmärgiks teha kõneleja kuulajale atraktiivsemaks.

1.2 Teoreetiline raamistik analüüsiks

1.2.1 Ideoloogilised kuuluvused

Ideoloogilise kuuluvuse alla liigituvad vasak- ja parempopulism. Parempopulismi alla kuuluvad vähemuste suunas negatiivsus (Müller, 2014, 485) ning paremideoloogiline vastandumine. Vasakpopulismi alla kuuluvad inklusiivsus ehk vähemuste suunas positiivsus, majanduslik ebavõrdsus (kõnedest leitud ühine tunnus vasakideoloogiale) (Bonikowski, 2016, 21) ning vasakideoloogiline vastandumine.

1.2.2 Retoorikavõtted

Võtted, mille eesmärgiks on peamiselt tekitada kuulajates emotsiooni vaate kujundamiseks, hõlmavad tunnuseid nagu retooriline ehk muude tunnusteta vastandumine, kriisile apelleerimine ja välispoliitiline lähenemine kaubanduslepete kontekstis. Bonikowski ja Gidron väidavad, et retoorikavõtted tervikuna võivad väljakutsuja rollis olevale kandidaadile tagada edumaa end juba tõestanud presidendikandidaadi eest, sest retoorikavõtete alla kuuluvad osad ärgitavad kuulajas emotsiooni. Viimase tõttu liiguvad põhiteemad eemale poliitilisest raamistikust ja suubuvad pigem emotsionaalsele tasandile (Bonikowski & Gidron, 2016, lk 1618). Populistid üldiselt rõhuvad kriisi tekkele, mitte ei reageeri sellele, samas rõhutades, et kriitilist piiri ületades pole enam tagasiteed (Moffitt, 2015, 200). Kujutatakse vastaskandidaate või -osapooli ebakompetentsetena tuues seeläbi välja, et vastasosapoolte valitsemisega jätkates kujunevad katastroofsed olukorrad. Pakutakse ennast kui sellest päästjat, enamasti läbi pealiskaudsete vahendite – näiteks propageerides bürokraatia vähendamist, toomata reaalseid lahenduskäike (Moffitt, 2015, 204). Välispoliitiline aspekt liigitub siin retoorikavõtete alla. Eelneva põhjendus seisneb selles, et uurimistöös käsitletud välispoliitiline aspekt kaubanduslepete kontekstis on Boucher'i ja Thies'i käsitluses samuti kategoriseeritud retoorilise võttena. Eelmainitud autorid väidavad, et muidu välispoliitilises populismis (majanduslikus natsionalismis) sisalduv on tõendatav retoorilise võttena asjaoluga, et Trumpi lähenemine välispoliitilise populismile oli kaubanduslepete kontekstis suures osas tööliklassi-põhine ehk "*pro-worker*" ja riigi suveräänsusele ohtlik ehk

“kriisi rõhumine” (Boucher & Thies, 2019, 719). Tasub rõhutada, et “Trumpilik” lähenemine välispoliitilise populismi kodeerimisel kaubanduslepete kontekstis kehtis kõigile võrdselt, järgides läbivalt ühtseid kodeerimis põhimõtteid. Välispoliitilist populismi on veel uuritud ka vastavalt Destradi jt teooriale, kus väidetakse, et populistid reformeerivad pikaajaseid kokkuleppeid ja partnerlussuhteid, lähtudes põhjusest, et need on loodud ja kehtestatud “eelmise, põlatud eliidi” poolt (Destradi et al, 2021, 675).

- Kriisile apelleerimine – kodeeritakse eelnevale tuginedes kõneosad, kus on rõhutatud kriisi tekkele, aga ka hetkel aset leidvale kriisile. Lisaks on võetud kodeerimisse “raskete aegade” põhine lähenemine, stiilis “üha raskem on hakkama saada või hakkab raskemaks minema”.
- Retooriline vastandumine – vastaskandidaadile või -osapooltele muude tunnusteta vastandumine, näiteks stiilis “ta ei oska seda ega seda, nemad ei tea, kuidas jätkata”.
- Välispoliitiline (kaubanduslepped) – kodeeritakse eelnevale tuginedes kõneosad, mis sisaldavad mineviku või praeguste kaubanduslepete halva mõju rõhumist või tulevaste kaubanduslepete hea mõju rõhumist ühiskonnale ja/või suveräänsusele ning eelnevate valitsuste halva töö korrigeerimise vajalikkust kaubanduslepete kontekstis.

1.2.3 Populismi tunnused

Eraldiseisvad tunnused, mis viitavad populistlikule lähenemisele. March väidab, et demotism ehk rahvale enda lähedale paigutamise ei ole eraldiseisvalt populism, vaid võibki olla pigem lihtsalt rahvaga samastumine (March, 2017, 290), mis omakorda läheb vastuollu Heywoodi lähenemisega (Heywood, 2021, 139). Erinevatest teoreetilistest lähenemistest tulenevalt ongi käesolevas uurimistöös lähtutud erinevate autorite vaadete sümbioosist ja pole analüüsitud ainult populismi tervikuna, vaid sellega seostuvaid või selles sisalduvaid erinevaid elemente. Tunnuste alla liigitub veel ka suveräänsuse rõhumine, mis saab aluse välispoliitilisest lähenemisest. Eeltoodu põhitunnuseks on riiklikule suveräänsusele ohtliku olukorra apelleerimine, sest see on välispoliitilise populismi üks põhilisi näitajaid (Boucher & Thies, 2019, 713). Suveräänsus on loetavas uurimistöös jaotatud kaheks – majanduslik ja julgeolekuline suveräänsus.

- Demotism ehk rahvakesksus või rahva heaks – kodeeritakse kõneosad, kus on otsene rõhumine rahvaga samastumisele või rahva heaks tegutsemisele, näiteks “ma olen

keskklassist nagu enamus teist” ning “ma töötan (vaatamata kõigele) just teie heaolu nimel”.

- Eliidivastatus – kodeeritakse kõneosad, milles vastandutakse valitsusele ning võimuorganitele ja tuuakse välja suurfirmade või peavoolumeedia tegutsemist tavalise inimese või nende esindaja ehk “populisti” enda vastu.
- *Popular sovereignty* ehk rahva valikuvabadus – kodeeritakse kõneosad, milles sisalduvad rõhuasetused rahvale valiku andmises eesootava osas, näiteks “teie saate valida, kumb saatus meid ootab”.
- Suveräänsus – kodeeritud on kõneosad, kus rõhutatakse millegi poolt ohtu kummalegi suveräänsusele, vajadust kumbagi kaitsta välisriikide või väliste mõjutajate eest.

1.2.4 Populismivastatus

Populismile vastumeetmena on analüüsitud ka antipopulismi ehk populismi vastasust, et analüüsis esineks põhjalikum ülevaade. Stavarakakis ja teised on väitnud, et populismi korrektseks määratlemiseks tuleb analüüsida ka sellele vastanduvat, ehk populismivastasust (Stavarakakis et al, 2023, 29). Eeltoodule põhinedes on populismivastasuse alla liigitatud elitism, ehk eliidi või vastaskandidaatide tunnustamine ning toetamine, mis vastanduks retoorilisele vastandumisele ja eliidivastasusele.

1.2.5 Kõnede keskse sõnumi analüüs

Kõnede omavaheliseks kontekstuaalseks võrdluseks on lähtunud Leesi 2020. aasta uurimusest, mille kohaselt on kõne keskne sõnum ehk tees on vajalik kõne kohesiooni tagamiseks (Lees, 2020, 9). Käesolevas uurimistöös leitakse konvendikõnedest samuti keskne sõnum, mille ümber ülejäänud diskursus formuleeritud on.

2. Metoodika

Uurimistöö keskne uurimisprobleem on leida populistlike lähenemiste kasutust Ameerika Ühendriikide presidendivalimiste raames 21. sajandil. Uurimisküsimused lähtuvalt eelnevast on järgnevad:

- 1) Millised populistlikud elemendid on enimlevinud USA presidendikandidaatide konvendikõnedes ning kuidas need jaotuvad?
- 2) Kuidas on populism ja selle elemendid ajalises raamis muutunud?

3) Kuidas võimaldavad tulemused selgitada populismi strateegilist kasutust?

Uurimisküsimustele vastuse andmiseks lähenetakse uurimistööle kvantitatiivsete ja kvalitatiivsete meetoditega. Kvantitatiivne meetod annab ülevaate kõnedes leidunud populistlike elementide esinemisest, osakaaludest ja ajalistest muutustest. Statistilisele analüüsile lisandub kõnede narratiivanalüüs, mille abil väljendatakse ka konteksti mõju narratiivi kujundusele. Viimase põhjal saab leida, kuidas kõnedes leiduvad elemendid võivad mõjutatud olla kandidaadi rollist või situatsioonist sise- ja välispoliitikas. Võrdleva analüüsiga esitatakse ülevaade isikute ja aastate seas olevate erinevuste ning sarnasuste kohta. Strateegiliste lähenemiste analüüsiga leitakse, kas populistlike elementide kasutus võib olla eesmärgipõhine või on pigem juhuslik.

2.1 Uurimisstrateegia

Uurimistöö baseerub Ameerika Ühendriikide valimisperioodidel toimunud kõnedel. Analüüsi on kaasatud 14 transkribeeritud kõnet, millest 7 on demokraatide ja 7 vabariiklastest presidendikandidaatide esitletud. Analüüsitava kõnede ajavahemik algab aastaga 2000 ja lõpeb aastaga 2024, selle ajaperioodi jooksul on toimunud 7 presidendivalimist. Kõned on esitatud Republican National Convention (RNC) või Democratic National Convention (DNC) üritustel. Kõik transkribeeritud kõned on saadaval veebilehel presidency.ucsb.edu. Konvendikõnesid analüüsitakse kvantitatiivselt ja kvalitatiivselt. Kvantitatiivne analüüs toimub kodeerimissüsteemi põhjal, mis omakorda on loodud teoorias osas toodud lähenemiste baasil. Leides tekstist koodidega seotud kõneosad ja grupeerides need vastavalt koodipuuks saab näha, mitu korda kandidaat on teatud aastal kui mitu korda kindlale tunnusele toetunud. Kvalitatiivne analüüs toetub kodeerimistabeli tervikkõne analüüsil, kus igal kõnel on lühikokkuvõte ja kulminatsioon ning lisaks ka märkused. Viimases on toodud elemendid, mis ei paista välja kodeerimistabeli ega koodipuu tulemustest, kuid on vajalikud uurimisküsimusele vastamiseks andes edasi tekstiväliseid emotsioone (mõttekordused, huumorikasutus, pausid). Kõige eelneva põhjal saab luua mustreid, kuidas populism või selle elemendid on muutunud ajalisel raamis, kontekstuaalses võtmes ja isikulisel lähenemisel ning mis on neid muutuseid ajendanud.

2.2 Juhtumite valik

Uurimisprobleemile ja küsimustele vastuse saamiseks sobivad eeltoodud kõnede transkribeeritud versioonid enim, sest need esindavad uurimusküsimustele vastuse saamiseks kõige võrdsemaid tingimusi. RNC ja DNC üritused on kõige sarnasema žanri, konteksti ja sihtgrupiga - presidendikandidaadid saavad nomineeritud, avaldavad tänu rahvale ja kolleegidele ning antakse ülevaade eesootavast, sihtgrupiks on kogu USA rahvas, mitte ainult mõni osariik või piirkond, mistõttu võrdväärseks analüüsimiseks ja omavaheliseks võrdluseks sobivad enim just need kõned. Eeltoodut saab põhjendada asjaoluga, et võrdsed tingimused annavad võrdsema ja objektiivsema ülevaate kui omavahel ebavõrdsete tingimustega diferentseeruvad kõned.

2.3 Meetodide valik

Uurimistöös on kvantitatiivne ja kvalitatiivne meetod sümbioosis, eelnevatele lisandub ka võrdlev analüüs. Kvalitatiivne lähenemine hõlmab teksti sisuanalüüsi, kvantitatiivne statistilist osa. Viimane ongi loodud kvalitatiivse analüüsi põhjal, kus lisatakse tekstist eraldatud kõneosade juurde arvuline tähendus, saades vajaliku baasi võrdleva analüüsi loomiseks. Võrdlev analüüs võimaldab seletada kvantitatiivseid tulemusi detailsemalt kui seda teevad lihtsalt arvud ja annab tulemustele tähenduslikkuse, selgitades võimalikke lähenemisstrateegiaid (ideoloogiline, strateegiline). Eelnev toob esile ka korduvkandideerivate kandidaatide muutused ajas, mis võivad olla sõltuvad ajaspetsiifilistest sündmustest.

2.4 Andmete kogumise viisid

Andmeid koguti transkribeeritud kõnedest. Korrektseks ülevaateks eemaldati transkriptsioonisest kodeerimise eel paralingvistilised elemendid nagu kuulajate reaktsioonid või kirjeldavad osad ([*applause*], [*laughter*]). Kogu kõne töödeldi läbi korraga, märkides kõneosad nende tunnustega, millele need vastasid. Analüüsi said kaasatud ideoloogilised (vasak- ja parempopulism), retoorilised (vastandumine, kriisile apelleerimine ja kaubanduslepped) ning tunnuslikud (demotism, eliidivastasus, rahva valikuvabadusele ja suveräänsusele rõhumine) elemendid. Vastumeetmena analüüsiti ka populismivastasust eliidi või vastaskandidaadi tunnustamise võtmes. Iga kindlale elemendile vastav kõneosa sisestati tekstitöötlusprogrammi wordcounter.net, mille tulemusel oli näha kõneosade ehk lausete arvu ühe koodi kohta. Arv kanti Excelis olevasse koodipuu tabelisse, kus iga kõne kohta koostati ülevaatlik tabel elementide koguste kohta (vt Lisa

1). Kõnedest võeti iga esinenud juhtumi kohta tsitaat, mis lisati kodeerimistabelisse. Kõneosade kodeerimisel on arvestatud, et kõneosa võib liigituda mitme tunnuse alla. Näiteks Gore'i tsitaat 2000. aasta kõnest “*And that's the difference in this election. They're for the powerful, and we're for the people,*” sisaldab endas kahte retoorilise vastandumise tunnust ehk lauset, ühte eliividivastasust ja ühte rahvakesksust (Gore, 2000). Koodikategooriad loodi teooriasos kirjeldatud teoreetilise raamistiku põhjal, ideoloogilisele osale tehti esinemise põhjal täiendus (vasakpopulism - majanduslik ebavõrdsus). Analüüsiühikuna ehk kõneosadena on kasutatud lauseid. Autor leiab, et lausetepõhise arvestuse eelis sõnapõhise arvestuse ees on see, et sõnapõhine arvestus võib anda eksitava mulje kui analüüsida osakaalusid kogu kõnest. Näiteks võib populismiga seotud lauseid olla mõlemas kõnes 2, kokku kõnes 10 lauset, ehk mõlemas kõnes on osakaal 20%. Kui aga lähtuda sõnapõhisest arvestusest, siis võib tekkida olukord, kus esimeses kõnes on 50 sõna ja 5 lauset ning kodeeritud 10 sõna ja 2 lauset ehk osakaal 20%. Teises kõnes on 50 sõna ja 5 lauset, kodeeritud 20 sõna, aga samuti 2 lauset, kuid osakaal on 40%. Ainus põhjus, miks aga erinevus tekkis, on selles, et teise kõne laused on keskmiselt pikema ülesehitusega. Ehk lausepõhine arvestus sobib analüüsiks paremini, sest see väljendab just kodeeritavade osade osakaalu võrdsemalt.

2.5 Andmete analüüsi põhimõtted

Saadud andmete kvantitatiivne analüüs keskendub arvandmetele statistilistel eesmärkidel. Populismi kui terviku ehk populismile kuuluvate elementide summeeritud osakaal on arvestatud kogu kõnest. Kategooriate alamosasid on võrreldud kogu kodeeritud kõneosadega kandidaadipõhiselt, et vältida statistiliste vastuolude teket. Andmete analüüs toimus analüüsitabeli põhjal, mis on koostatud Excelisse (vt Lisa 2). Andmete visualiseerimiseks on analüüsitabeli põhjal loodud graafikud, mida on näha allpool tulemuste analüüsis. Iga tunnuse esinemist vaadeldi keskmiste osakaalude põhjal, esitades kõigil tunnustel ära keskmise osakaalu vabariiklaste ja demokraatide võrdluses ning rollide (väljakutsuja, ametisolev, ametisoleva presidendi parteist kandideerija) võrdluses. Vajaduspõhiselt on eristatud ka kõnelejate järjekorda. Viimase eeldus on, et näiteks retooriline vastandumine võib teisena kõnelejal olla suurem kui esimesena kõnelejal, sest teisena kõneleja saab vastanduda vastaskandidaadile tema juba esitatud kõne põhjal. Strateegiliste lähenemiste tõendamiseks on loodud võrdlev analüüs kandideerimisajarollide ning valimistulemuste korrelatsioonide baasil. Viimasesse on arvestatud vaid elemendid, mida saab strateegilise lähenemisena põhjendada. Kvalitatiivselt esitatakse analüüsis tekstidest kokkuvõtte

valimistsükklite kohta, võrreldes samal aastal vabariiklasest ja demokraadist presidendikandidaatide kõnede sisulisi sõnumeid. Seejärel tõlgendatakse tulemused kokkuvõtvalt ja esitatakse järeldused, positiivsed ja negatiivsed tulemusjärgsed tähelepanekud. Uurimistöös on kodeeritud osade ilmestamiseks esitatud tsitaadid, mis on tõlgitud eesti keelde. Autori hinnangul ei läinud tõlkes kaduma mõtteid, tekstiga edasikantavaid emotsioone ega tähendusi.

2.6 Uurimuse piirangud

Uurimusel ei esinenud piiranguid uuritavate materjalide kättesaamisega, sest konvendikõned on kõigile kättesaadavad. Autor aga leiab, et uurimuse üheks piiranguks on andmete põhinemine uurija poolt kodeeritud kõneosadel. Põhinedes asjaolul, et kodeerimine tugineb tekstilise materjali tõlgendamisele, võib erinevate uurijate subjektiivne arusaam sama kõneüksuse sisust ja funktsioonist erineda. Sellest tulenevalt võib ka kvantitatiivne koondinfo (elementide esinemissagedused ja osakaalud) varieeruda sõltuvalt uurija tõlgendusest. Ehkki on järgitud ühtseid kodeerimispõhimõtteid, ei saa välistada uurijapoolset mõju andmete kujunemisele. Siiski oleks oodatav lõpptulemus ka uurijate muutusel olemuslikult sarnane. Eeltoodust lähtuvalt leiab autor, et tõlgendusliku uurimuse valiidsus on tagatud, aga reliaablust saab hinnata pikema ajaperioodi vältel (Allan, 2016, 33).

3. Tulemuste analüüs

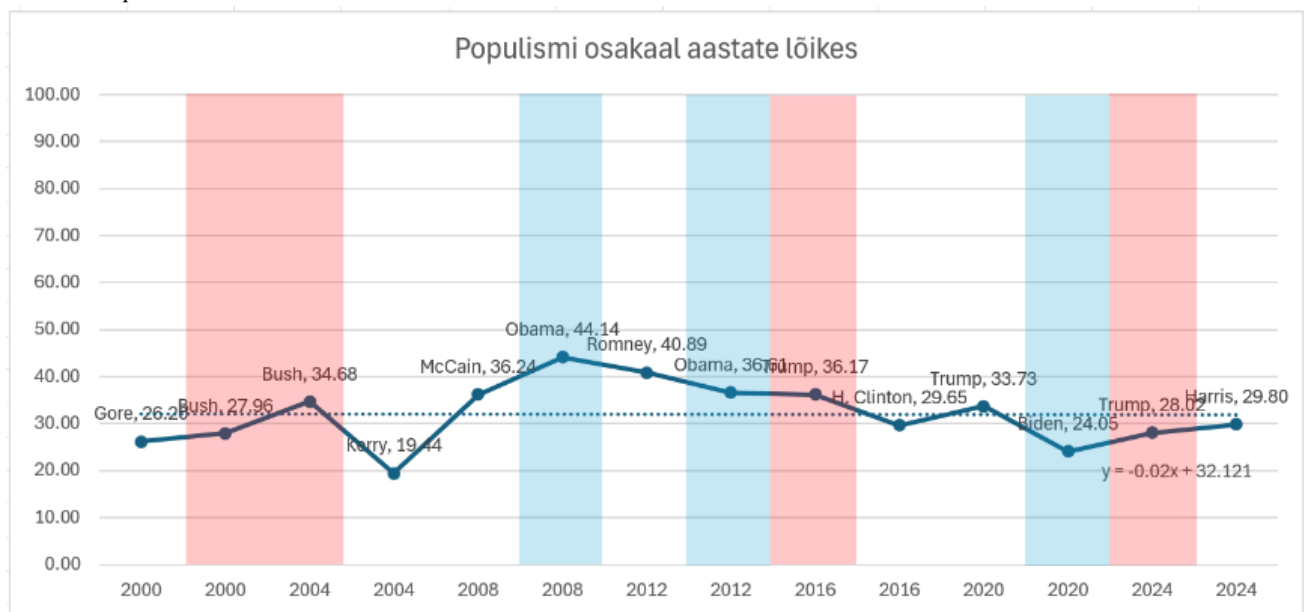
3.1 Populism ja selle tunnused tervikuna

Tulemuste analüüsi sissejuhatuseks antakse ülevaade populismist ja selle tunnuste osakaalust tervikuna uuritava ajaperioodi jooksul. Seejärel liigutakse tulemustega edasi sageduse alusel kahanevas järjekorras. Populismi ja sellega seotud tunnuste osakaal on varieerunud tugevalt, kuid tervikuna püsinud samal tasemel uuritava ajaperioodi algus- ja lõpufaasis. Eelnevat väljendab ka joonisel 1 nähtav trendijoone (täppjoone) võrrand, mille arv -0.02 näitab keskmist muutust ühe konvendikõne kohta ehk x-telje väärtuse kohta, seega valimisperiodi kohta on keskmiselt olnud langus $2 * (-0.02) = -0.04$ protsendipunkti (edaspidi pp) ehk olematu. Diferents väikseima ja suurima osakaaluga konvendikõnedel on aga märkimisväärselt suur, ca 2.25 kordne. Väikseima populismi ja sellega seotud elementide osakaaluga kõne oli John Kerry poolt esitatud 2004. aasta

konvendikõne, suurima osakaaluga aastal 2008, mille esitajaks oli Barack Obama, osakaalud kõnedel vastavalt 19.44% ja 44.14%. Erinevused jätkuvad ka vabariiklaste ja demokraatide võrdluses, kus keskmiselt on vabariiklastel populismi ja selle tunnuste osakaal 33.96% ning demokraatidel 29.68%. Kandidateerija rollist sõltuvalt olid osakaalud järgnevad: ametisoleva presidendi parteist kandidateerija osakaal keskmiselt 30.47%, väljakutsujast kandidateerijal 31.53% ja korduvkandidateerival ametisoleval presidendil 35.01%.

Joonisel 1 nähtavad punased ja sinised taustavärvid märgivad vastavas valimistsükli võidutsenud presidendikandidaadi. Punane taustavärv kohaldub vabariiklaste presidendikandidaadile ja sinine taustavärv demokraatide presidendikandidaadile. Eeltoodu kehtib ühtlasi ka järgnevatele joonistele, et oleks visuaalselt lihtsam eristada valimiste võitjaid ja kaotajaid.

Joonis 1. Populismi osakaal aastate lõikes.

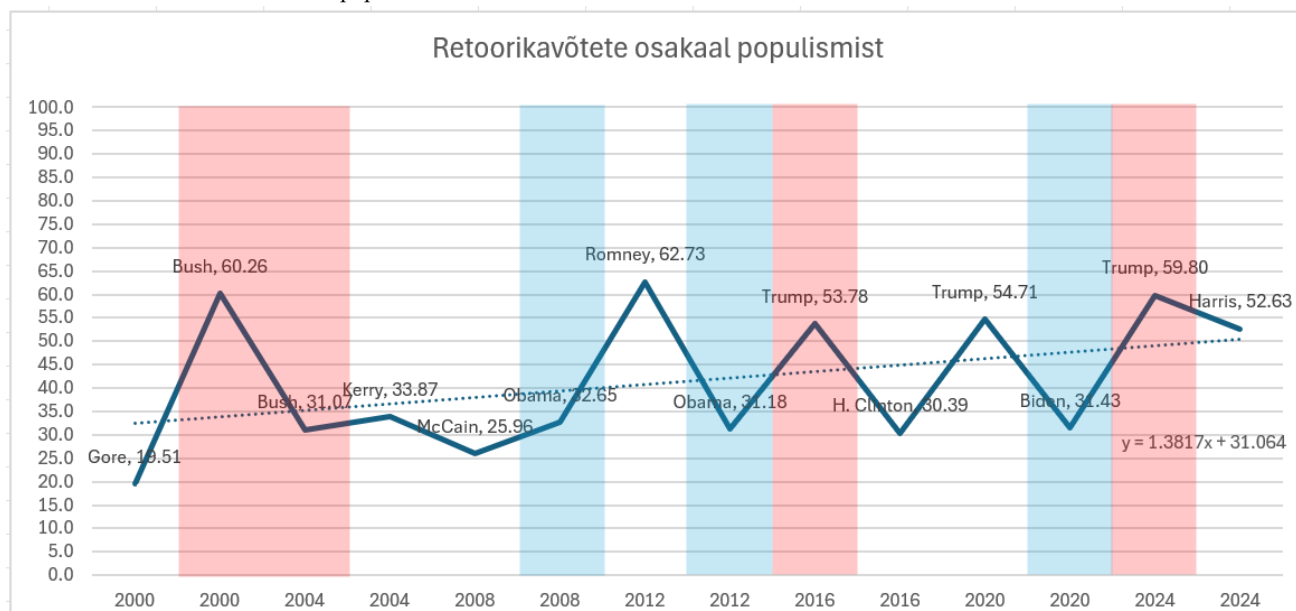
Allikas: autori koostatud

3.2 Retoorikavõtted

Populistlikest lähenemistest enim on kasutusel olnud retoorikavõtted, mille osakaal kogu populismist tervikuna on 44.88%. Analüüsi tulemusel leiti, et retoorikavõtete kasutamine on populaarseim vabariiklaste seas. Retoorikavõtete keskmine osakaal kogu populismist on vabariiklastel 49.76%. Demokraatidel on see ligi kolmandiku võrra madalam, 33.10%, ehk

erinevus on märkimisväärne. Kandideerija rollist sõltuvalt on retoorikavõtete osakaalude variatsioon väiksem, kuid siiski täheldatav. Väljakutsujast kandideerijal oli osakaal keskmiselt 41.82%, ametisoleva presidendi parteist kandideerijal 32.12% ja korduvkandideerival ametisoleval presidendil 35.01%. Variatsioon suurima ja väikseima osakaalu vahel on ka siin tugev: väikseim retoorikavõtete osakaal konvendikõnest oli 19.51%, suurim aga 62.73%, vahe on enam kui kolmekordne. Samuti on märkimisväärne erinevus osakaalude vahel ka esimesel ja teisel kõnelejal, kus esimesena kõneleja keskmine osakaal on 47.79%, teisena kõneleja keskmine osakaal 35.06%. Trendijoon ilmestab, et erinevalt üldise populismitaseme stabiilsest paigalseisust on retoorikavõtete osakaal kasvanud. Keskmiselt on ühe konvendikõne kohta tõusnud see väärtus 1.38 pp ehk valimistsükli kohta 2.76 pp.

Joonis 2. Retoorikavõtete osakaal populismist.

Allikas: autori koostatud.

3.2.1 Retooriline vastandumine

Retoorikavõtetest levinuim oli omakorda retooriline vastandumine, mille proportsioon oli koguni 74.08%. Populistlikest lähenemistest tervikuna moodustasid retoorikavõtted aga 33.25%. Keskmiselt oli vabariiklastel retoorilise vastandumise osakaal kõikidest kodeeritud lähenemistest 37.49%, demokraatidel 23.49% ehk erinevus on märkimisväärne. Samuti on ka vahe väljakutsuja

rollis oleva kandideerija ning ametisoleva presidendi parteist kandideerija vahel pigem suur, kus retoorilise vastandumise osakaalud on vastavalt 35.91% ja 24.59%. Viimasele pigem sarnase osakaaluga on ka ametisolevad presidendid korduvkandideerimisel, kus keskmine osakaal retoorikavõtetele kõikidest lähenemistest on 25.71%. Keskmiselt oli esimesena kõnelejal retoorilise vastandumise osakaal 35.91%, teisena kõnelejal 25.07%, seega on erinevus ka siin tähelepanuväärne.

Retoorilise vastandumise narratiiv oli läbivalt võrdlemisi ühtne, rõhudes eelkõige vastaskandidaatide ebapädevusele, allpool ilmestamiseks tsitaadid:

“Sellel valitsusel oli oma hetk, neil oli võimalus, nad pole juhtinud. Meie juhime.”

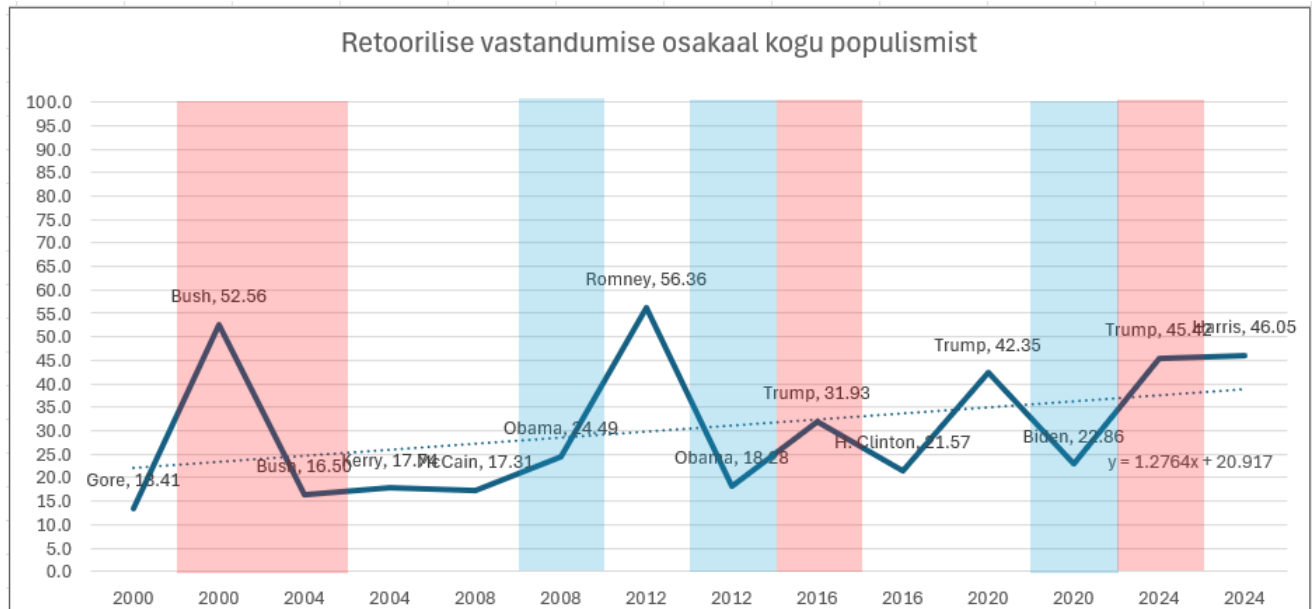
(Bush, 2000)¹

“Enamikule ameeriklastest, kes praegu usuvad, et tulevik ei saa olema parem kui minevik, võin ma kinnitada järgmist: kui Barack Obama valitakse tagasi, on teil õigus.” (Romney 2012)²

¹ *“This administration had its moment, they had their chance, they have not led. We will.”* (Bush, 2000)

² *“To the majority of Americans who now believe that the future will not be better than the past, I can guarantee you this: if Barack Obama is re-elected, you will be right.”* (Romney, 2012)

Joonis 3. Retoorilise vastandumise osakaal kogu populismist.

Allikas: autori koostatud.

Jooniselt 3 on näha, et retoorilise vastandumise osakaal on vaadeldava ajaperioodi jooksul olnud tõusuteel. Trendijoone võrrand kinnitab seda samuti, omades väärtust 1.2764, ehk ühe valimistsükli jooksul on vaadeldava ajaperioodi jooksul kasvanud retoorilise vastandumise osakaal keskmiselt 2.55pp. Kolmel korral seitsmest on valimistel võitjaks osutunud konvendikõnel kõrgema retoorilise vastandumise osakaaluga kandidaat.

Suurima ja väikseima osakaaluga konvendikõnede erinevus on eelnevatest lähenemistest aga proportsionaalselt madalam. Väikseim osakaal on 13.41%, mis kehtib Al Gore'i 2000. aasta konvendikõne kohta. Suurim osakaal on 56.36%, kuuludes Mitt Romney kõnele aastast 2012. Eelmainitute diferents on 4.2 kordne.

3.2.2 Kriisile apelleerimine

Kriisile apelleerimine ehk kriisiolukordade, raskete aegade ja olukordade narratiiv oli retoorikavõtete hulgast populaarsuselt teisel kohal. Proportsioon retoorikavõtetest oli eeltoodud lähenemisel 17.14%. Populistlikest võtetest tervikuna oli kriisile või rasketele aegadele rõhumise osakaal 7.69%. Vastupidiselt eelnevale oli kriisile apelleerimine vabariiklastel osakaalult madalam kui demokraatidel, osakaalud olid vastavalt 7.62% ja 7.88%. Erinevus vabariiklaste ja

demokraatide vahel sellises jaotuses pigem ei oma statistilist erinevust. Kandidateerimisaja ametikoha järgi järjestuvad osakaalud järgnevalt: ametisoleval korduvkandideerimisel 6.85%, ametisoleva presidendi parteist kandideerijal 6.69% ja väljakutsujal 8.84%. Jooniselt 4 nähtub, et kriisinarratiividele toetumine on aga vaadeldava ajaperioodi jooksul langustrendis. Trendijoone võrrand väljendab, et langus on keskmiselt -0.1141pp kõne kohta, seega ümardatult -0.23pp valimistsükli jooksul keskmiselt.

Kriisile apelleerimise keskne narratiiv oli samuti kõnedes sarnane, kuid erinesid 2004. aasta kõned, mis rõhustasid terrorismile. Ülejäänud valimisperioodidel sarnanesid kõned pigem teisele tsitaadile:

“Head kaasmaalased, see on meie elu tähtsaim valimine. Panused on kõrged. Me oleme sõdiv riik – ülemaailmses sõjas terrorismi vastu, vastasega, kellesugust me pole varem kohanud”

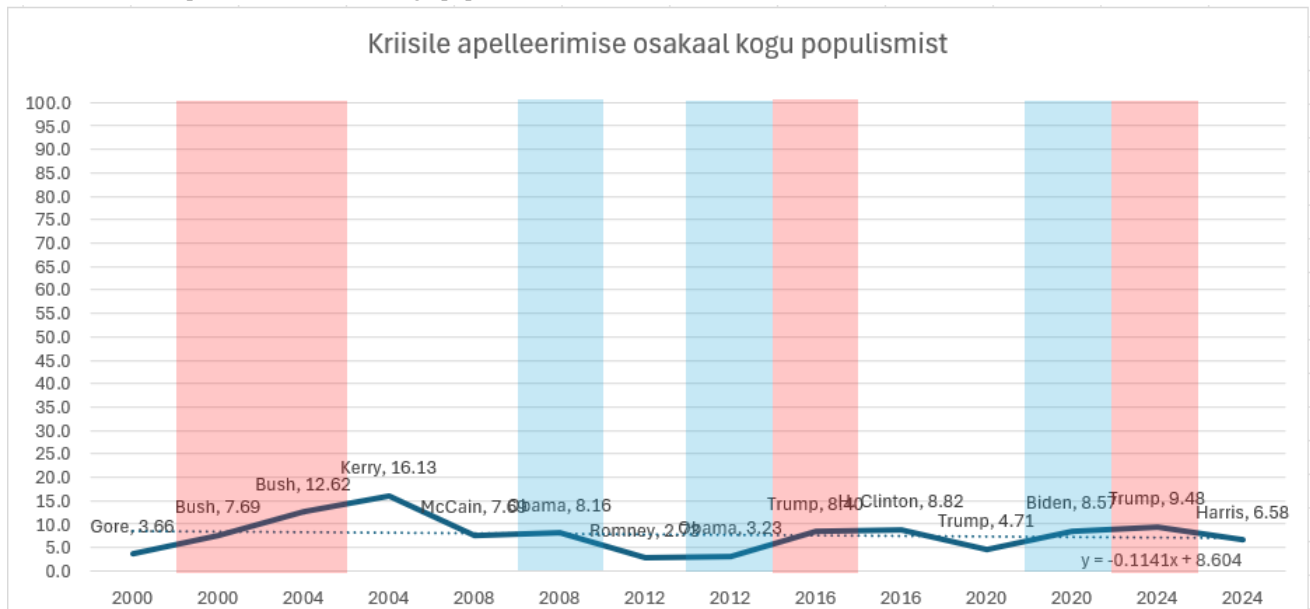
(Kerry, 2004)³

“Aga liialt paljude ameeriklaste jaoks on head päevad üha raskemad tulema. Kui tihti ärkate üles tundega, et midagi tõeliselt erilist on Ameerikas toimumas?” (Romney, 2012)⁴

³ *“My fellow Americans, this is the most important election of our lifetime. The stakes are high. We are a nation at war – a global war on terror against an enemy unlike any we have ever known before.” (Kerry, 2004)*

⁴ *“But for too many Americans, these good days are harder to come by. How many days have you woken up feeling that something really special was happening in America?” (Romney, 2012)*

Joonis 4. Kriisile apelleerimise osakaal kogu populismist.

Allikas: autori koostatud.

3.2.3 Välispoliitiline (kaubanduslepped)

Vähim esinev tunnus retoorikavõtetest oli välispoliitiline ehk kaubanduslepete lähenemine. Välispoliitilise lähenemise tunnuseid esines kaheksas kõnes neljateistkümnest. Arvestades analüüsis ka nulltulemustega, on keskmiselt vabariiklase välispoliitiline osakaal kõrgem – 4.65%, samas kui demokraadil on see 1.73%. Tehes eelnevale vastupidiselt ja arvestades arvutustesse vaid tulemused suuremad kui 0, siis on tulemused vastupidised - demokraatide keskmine osakaal on 6.06% ja vabariiklastel 5.42%. Kandideerimisaja rolli järgi on madalaim osakaal ametisoleva presidendi parteist kandideerijal, 0.85% kogu populismist. Väljakutsuja osakaal on samuti madal, 3.14%, kuid ametisoleva presidendi keskmine välispoliitilisusele tuginemine on eelnevatega võrreldes ligi kaks korda kõrgem – 6.42%. Pikaajaliselt on välispoliitilisuse osakaal püsinud muutumatuna, kui välja arvata ajutine tõus aastatel 2012 ja 2016 kahe kandidaadi, Obama ja Trumpi poolt. Viimane on ka järgnevatel valimistel kõnealusele tunnusele toetunud, kuid järgnevatel konvendikõnedel on selle osakaal stabiilselt vähenenud. Keskmiselt on vaadeldaval ajaperioodil ühe konvendikõne kohta kasv olnud 0.22pp ehk valimisperiodi kohta 0.44pp.

Kõnelejate stiilid välispoliitilises populismis kaubanduslepetete kontekstis olid väga varieeruvad, kahe erineva stiili demonstreerimiseks on järgnevad tsitaadid:

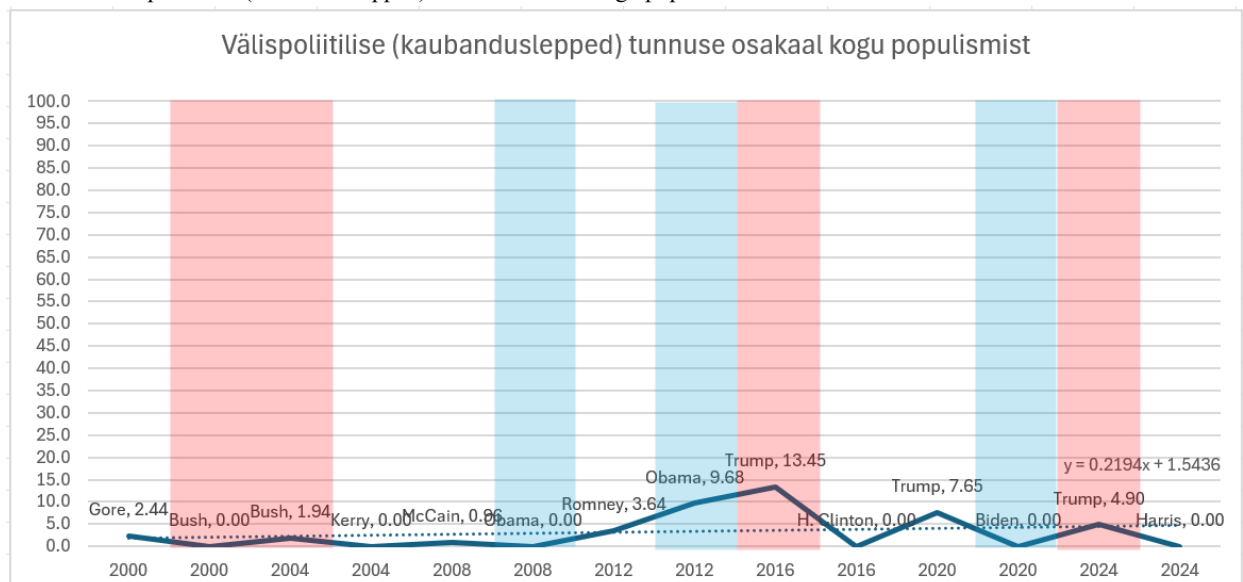
“Ma olen koostööd teinud ettevõtete juhtidega, kes toovad töökohad tagasi Ameerikasse, mite põhjusel, et meie töötajad saaksid vähem palka, vaid sellepärast, et me teeme paremaid tooteid.

Sest me töötame kõvemini ja targemalt kui keegi teine. Ma olen alla kirjutanud kaubanduslepetele, mis aitavad meie ettevõtetel müüa rohkem tooteid miljonitele uutele klientidele, tooteid, mis on märgistatud kahe [kolme] uhke sõnaga: Valmistatud Ameerikas.”

(Obama, 2012)⁵

“Meie kaubanduse puudujääk – mõelge sellele – meie kaubanduse puudujääk jõudis ainuüksi eelmisel aastal äärepealt 800 miljardi dollarini. Meie teeme selle korda.” (Trump, 2016)⁶

Joonis 5. Välispoliitilise (kaubanduslepped) tunnuse osakaal kogu populismist.

Allikas: autori koostatud.

⁵ “I’ve worked with business leaders who are bringing jobs back to America, not because our workers make less pay, but because we make better products. Because we work harder and smarter than anyone else. I’ve signed trade agreements that are helping our companies sell more goods to millions of new customers, goods that are stamped with three proud words: Made in America” (Obama, 2012)

⁶ “Our trade deficit in goods -- think of this -- our trade deficit reached nearly \$800 billion last year alone. We’re going to fix that” (Trump, 2016)

3.3 Demotism

Demotismi kui tunnuse osakaal kogu populismist oli kõnede peale 22.76%. Rahvale suunatud kõne ehk demotismi kõneosade osakaalud erinevad erakondliku kuuluvuse järgi proportsionaalselt tugevalt ka siin – vabariiklastel osakaal 20.72% ja demokraatidel 28.05%. Analüüsisist selgus, et väljakutsuja ja ametisoleva presidendi osakaalud on keskmiselt võrdlemisi samal tasemel, osakaalud vastavalt 17.61% ja 17.29%. Eelnevatest eristus tugevalt ametisoleva presidendi parteist kandideerija roll, millel oli keskmiseks osakaaluks 37.14%. Vaadeldava ajaperioodi jooksul on langustrend olnud võrdlemisi tugev, langedes ühe konvendikõne kohta keskmiselt 1.25 pp, ehk valimistükli jooksul keskmiselt 2.5 pp.

Demotistliku ehk rahvakeskse lähenemise kõneosad olid enamasti kahte tüüpi. Lubati rahvale head või esitleti end kui ühena rahvast, nagu demonstreerivad järgnevad tsitaadid:

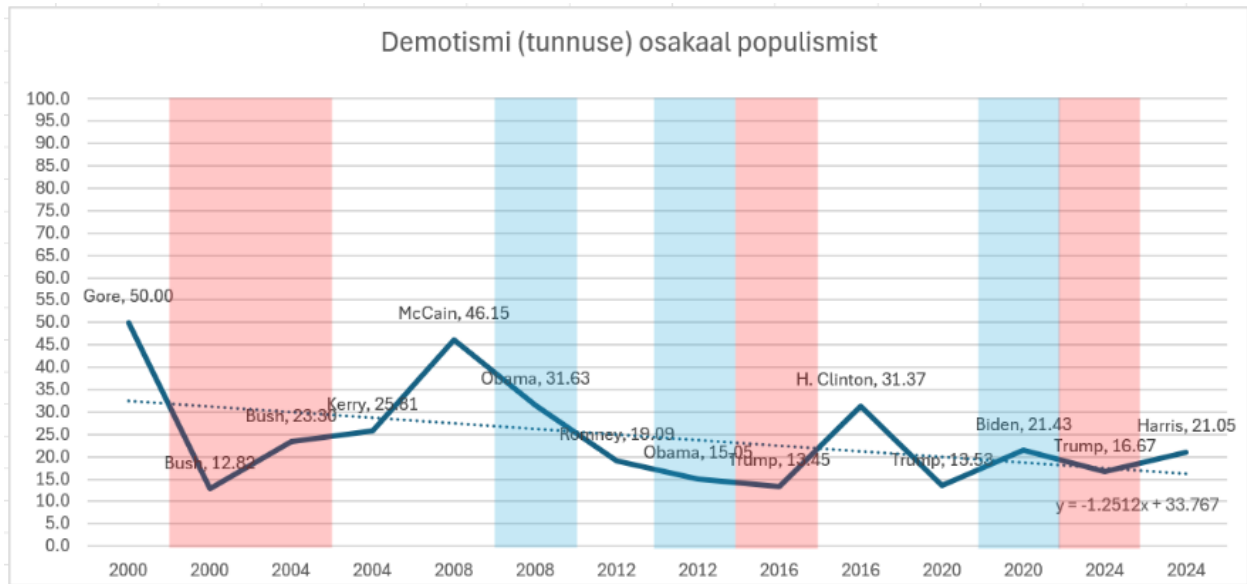
“Ma tean, et mõned teist on selles muutuvast majanduses jäetud tähelepanuta ning tihti näib, et teie valitsus ei pane seda isegi tähele. Minu käe all see muutub. (McCain, 2008)⁷

“Enne kui ta [ema] sai omale kodu lubada, üüris ta väikest korterit East Bay rajoonis. Me elasime Flatsis, kaunis töölisklassi naabruskonnas tuletõrjajate, arstide ja ehitustöölise keskel, kellest kõik hoolitseid oma muru eest uhkusega. Mu ema, ta töötas pikki tunde” (Harris, 2024)⁸

⁷ “I know some of you have been left behind in the changing economy and it often seems your government hasn't even noticed. That's going to change on my watch.” (McCain, 2008)

⁸ “Before she could finally afford to buy a home, she rented a small apartment in the East Bay. We lived in the Flats, a beautiful working-class neighborhood of firefighters, nurses, and construction workers all who tended their lawns with pride. My mother, she worked long hours.” (Harris, 2024)

Joonis 6. Demotismi (tunnuse) osakaal populismist.

Allikas: autori koostatud.

3.4 Ideoloogiline

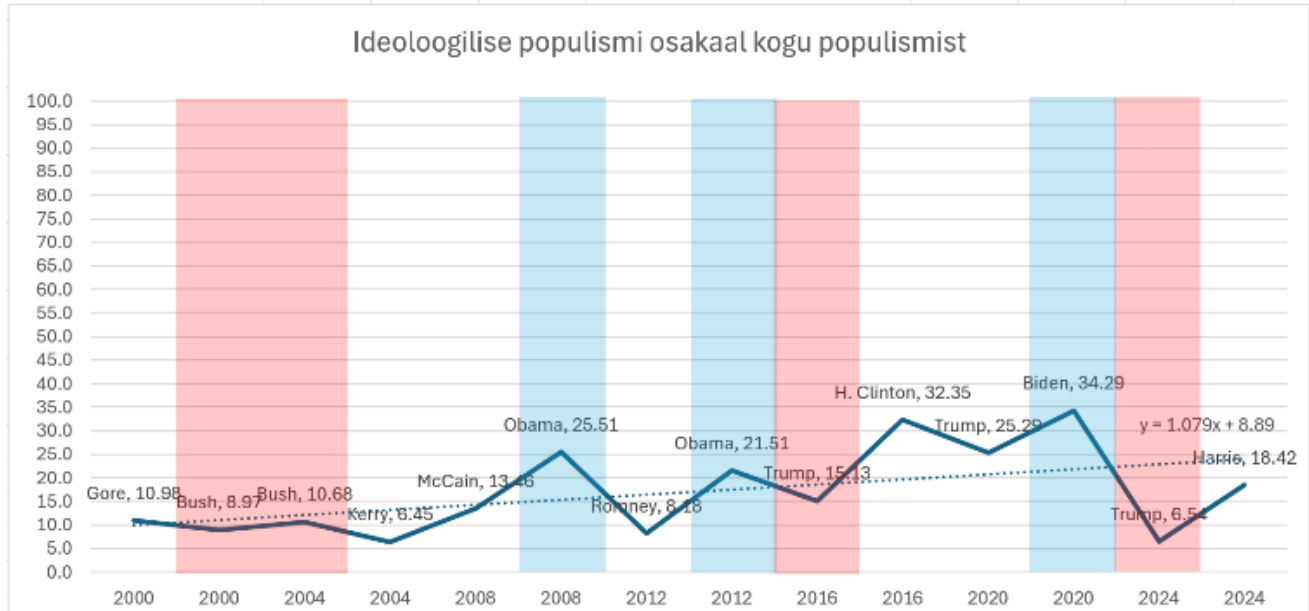
Ideoloogiaga seotav populism on populaarsem demokraatide seas keskmise osakaaluga 21.36%, vabariiklastel on keskmine osakaal 12.61%. Tasub märkida, et vabariiklastel esines nii parem- kui vasakpopulismi, samas kui demokraatidel esines ainult vasakpopulism. Tingitud oli see inklusiivsusest vs eksklusiivsusest – demokraadid ei omanud eksklusiivsusega seotud kodeeritud osasid, kuid vabariiklased omasid inklusiivsusega seotud kõneosasid (v.a Romney). Kui arvata vabariiklaste analüüsist välja inklusiivsuse kood, langeb ideoloogiaga seotud kõneosade osakaal veelgi, 10.72% peale. Rollide jaotuses olid osakaalud varieeruvad – väljakutsujal 13.13%, ametisoleva presidendi parteist kandideerijal 18.8% ning ametisoleval korduvkandideerimisel 19.16%. Ideoloogiline populism on kasvutrendis. Keskmiselt on vaadeldud ajaperioodi jooksul tõus olnud 1.08 pp konvendikõne kohta, ehk valimistsükli jooksul 2.16 pp.

Ideoloogilise populismi kodeeritud kõneosad olid väga varieeruvad, sest selle alla liigituski mitmeid lähenemisi. Järgnevad tsitaadid ilmestavad neist kahte, majanduslikku ebavõrdsust ja eksklusiivset ehk väljaarvatavat lähenemist:

“Ikkagi, me teame, et on palju teha. Liiga paljud inimesed pole saanud alates majanduslangusest palgatõusu. On liiga palju ebavõrdsust, liiga vähe sotsiaalset mobiilsust, liiga palju paralüseeritust Washingtonis” (Clinton, 2016)⁹

“Muideks, teate kes võtavad ära töökohad, töökohad mis luuakse? Sadaseitse protsenti nendest töökohtadest võtavad ära illegaalsed tulnukad.” (Trump, 2024)¹⁰

Joonis 7. Ideoloogilise populismi osakaal kogu populismist.

Allikas: autori koostatud.

3.5 Riiklik suveräänsus

Suveräänsuse analüüs jagunes sarnaselt retoorikavõtetele mitmeks – julgeolekuline ja majanduslik suveräänsus, kuid esmalt antakse ülevaade suveräänsusest tervikuna. Analüüsist nähtub, et perioodil 2000-2024 on vabariiklastest presidendikandidaadid kasutanud suveräänsusele suunatud populistlikku lähenemist rohkem kui seda on teinud demokraatidest presidendikandidaadid. Osakaalud populistlikest kõneosadest on vastavalt 10.5% ja 8.02%, ehk erinevus on proportsionaalselt arvestatav. Väikseim keskmine osakaal 6.61% juures kuulub ametisoleva

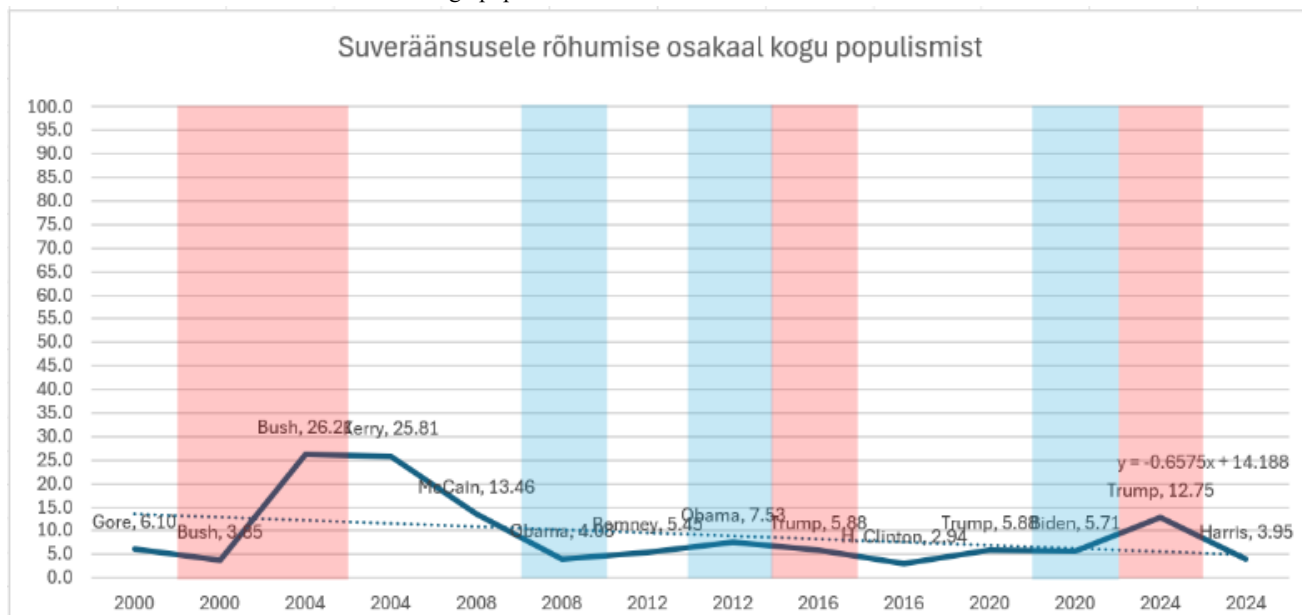
⁹ “Yet, we know there is a lot to do. Too many people haven't had a pay raise since the crash. There's too much inequality, too little social mobility, too much paralysis in Washington” (Clinton, 2016)

¹⁰ “By the way, you know who's taking the jobs, the jobs that are created? One hundred and seven percent of those jobs are taken by illegal aliens.” (Trump, 2024)

presidendi parteist kandideerijatele, järgnevad väljakutsuja ja ametisolev president osakaaludega 7.94% ja 13.21% vastavalt kogu populismist.

Jooniselt 8 on näha, et uuritud ajaperioodil on suveräänsusele rõhumise osakaal kõikidest populistlikkest võtetest langustrendis. Langus toimub keskmiselt 1.3 pp võrra valimistsükli jooksul. Jooniselt saab samuti näha, et seitsmest valimisperiodist on viiel korral osutunud võitjaks kõrgema suveräänsusele rõhumise osakaaluga presidendikandidaat.

Joonis 8. Suveräänsusele rõhumise osakaal kogu populismist.

Allikas: autori koostatud.

3.5.1 Julgeolekuline

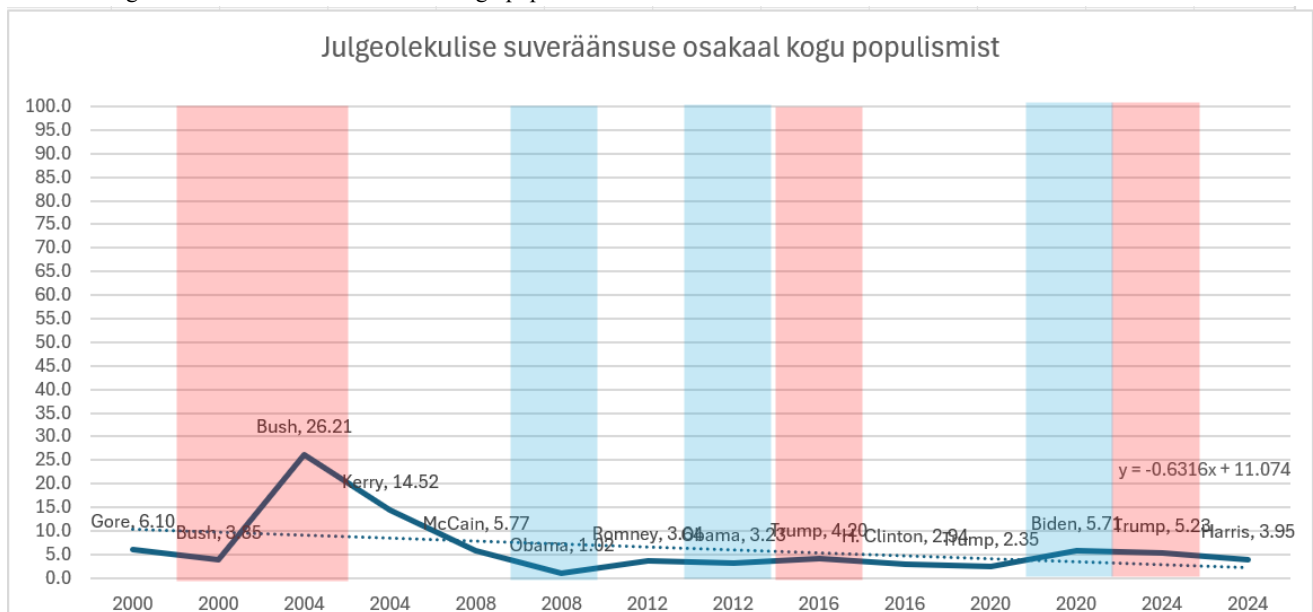
Olulisema rõhuasetusega suveräänsusest on julgeolekuline aspekt, mille osakaal suveräänsusest on 62.8%, absoluutne osakaal kodeeritud osadest aga 5.91%. Keskmiselt oli vabariiklaste kõnes julgeolekulise suveräänsuse osakaal 7.32% ja demokraatidel 5.35%, ehk proportsionaalselt on tegemist tugeva erineumisega. Keskmised osakaalud kandideerimisaja rollide järgi jagunesid järgnevalt: väljakutsuja 4.77%, ametisoleva presidendi parteist kandideeriija 4.69% ning ametisolev korduvkandideerimisel 10.60%. Suveräänsusele rõhumise langustrendi konvendikõnedes panustab julgeolekuline suveräänsus keskmise langusega 1.26 pp võrra valimistsükli jooksul.

Julgeolekulise suveräänsuse ilmetamiseks on toodud 2 tsitaati, milles vastaskandidaadid toetuvad terrorismiga võitlemisele:

“Need valimised määravad, kuidas Ameerika vastab jätkuvale terrorismiohule ja te teate, kuidas mina vastan.” (Bush, 2004)¹¹

“Meil on vaja tugevat sõjaväge ja me peame olema tugevate liitlассuhete liidrid. Alles siis, enesekindluse ja sihikindlusega, saame terroristidele öelda: teie kaotate, meie võidame. Tulevik ei kuulu hirmule, see kuulub vabadusele.” (Kerry, 2004)¹²

Joonis 9. Julgeolekulise suveräänsuse osakaal kogu populismist.

Allikas: autori koostatud

3.5.2 Majanduslik

Suveräänsuse alla liigitub veel lisaks majanduslik aspekt. Viimane on võrreldes julgeolekulise suveräänsusega ajas stabiilsem – keskmine langustrend vaatlusperioodi jooksul ühe valimistsükli kohta on vaid 0.06pp, mistõttu on tegu olematu muutusega. Samas moodustab see suveräänsusest

¹¹ “This election will also determine how America responds to the continuing danger of terrorism, and you know where I stand.” (Bush, 2004)

¹² “We need a strong military and we need to lead strong alliances. And then, with confidence and determination, we will be able to tell the terrorists: You will lose and we will win. The future doesn't belong to fear; it belongs to freedom.” (Kerry, 2004)

väiksema osa, osakaaluga 37.2%. Kõikidest populistlikest võtetest on majandusliku suveräänsuse osakaal 3.5%. Trump keskendus 2024. aasta konvendikõnes tugevalt majanduslikule iseseisvusele, samas kui vastaskandidaat Harris ei teinud seda üldse. Samaväärne olukord oli ka aastal 2004, kuid tollal olid erakondlikud kuuluvused vastupidiselt. Vabariiklased ja demokraadid toetuvad majanduslikule suveräänsusele vähem kui julgeolekulisele ning keskmised osakaalud on vastavalt 3.18% ja 2.66%, erinevus pole seega märkimisväärne, olles ligi 1.2-kordne. Kandidateerimisaja rollide järgi jagunevad osakaalud varieeruvalt, väikseim osakaal kuulub ametisoleva presidendi parteist kandideerijale – 1.92%. Eelnevale järgnevad osakaalud 2.61% ja 3.17%, mis kuuluvad vastavalt ametisoleva presidendi ja väljakutsuja rollidele. Majandusliku suveräänsuse lähenemised olid tihti samamõttelised.

Majandusliku suveräänsuse retoorika ilmestamiseks võib tuua järgnevad tsitaadid, mis sarnanevad üldpildis ka ülejäänutega. Keskne narratiiv toetudes majanduslikule suveräänsusele oli enamikel sarnane, nagu on kahel järgneval:

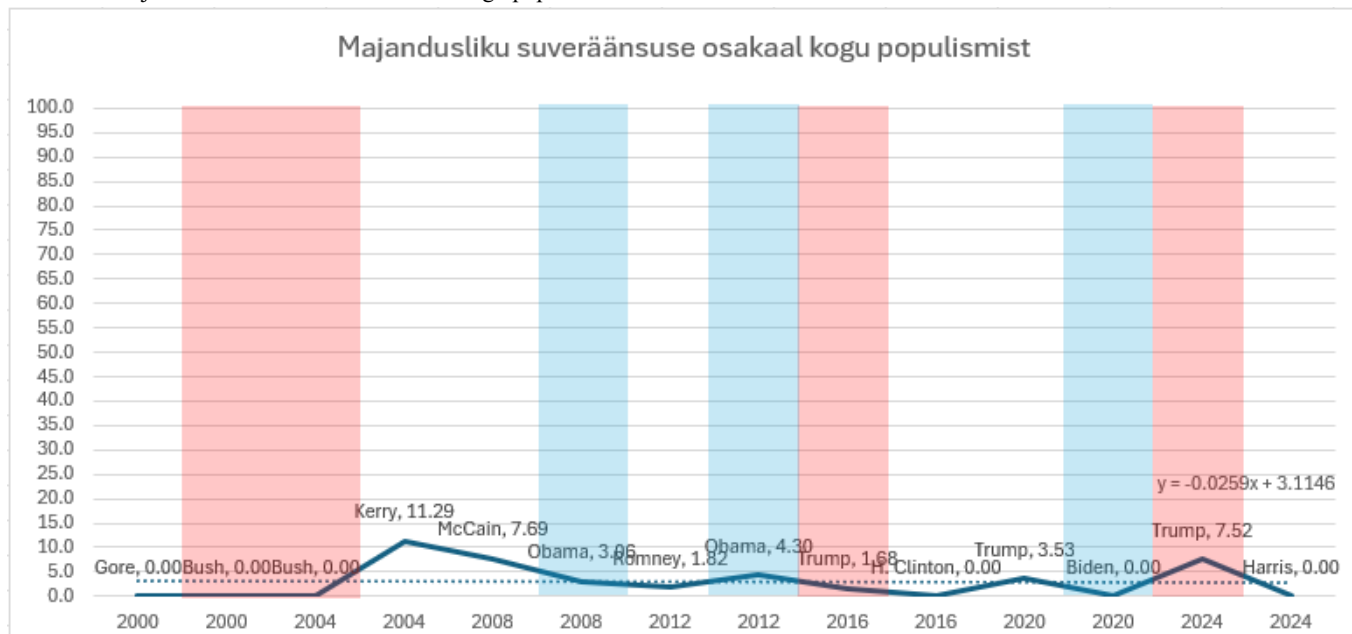
“Me teeme need [meditsiinilise varustuse] siin, Ameerikas. Et me poleks enam kunagi sõltuvad Hiinast ja teistest välisriikidest, eesmärgiga kaitsta meie enda rahvast.” (Biden, 2020)¹³

“Ma aitan meie autotootjatel taastuda, et tuleviku kütusesäästlikud autod oleksid ehitatud siinsamas, Ameerikas. Järgmise kümnendi jooksul investeerin ka 150 miljardit dollarit taskukohastesse, taastuvatesse energiaallikatesse – tuuleenergia ja päikeseenergia ning järgmise põlvkonna biokütused; investering, mis viib uute tööstusharudeni ja viie miljoni uue töökohani, mis maksavad hästi ja ei saa iial viidud Ameerikast välja.” (Obama, 2008)¹⁴

¹³ *“And we’ll make them [medical supplies] here in America. So we will never again be at the mercy of China and other foreign countries in order to protect our own people.” (Biden, 2020)*

¹⁴ *“I’ll help our auto companies re-tool, so that the fuel-efficient cars of the future are built right here in America. And I’ll invest 150 billion dollars over the next decade in affordable, renewable sources of energy – wind power and solar power and the next generation of biofuels; an investment that will lead to new industries and five million new jobs that pay well and can’t ever be outsourced.” (Obama, 2008)*

Joonis 10. Majandusliku suveräänsuse osakaal kogu populismist.

Allikas: autori koostatud.

3.6 Rahva valikuvabadus

Rahva vabale valikule tuginemise analüüsitulemused näitavad, et demokraatide ja vabariiklaste vahel on erinevus suur. Keskmise demokraat toetub eeltoodud lähenemisele 8.78% osakaaluga, keskmine vabariiklane aga kõigest 2.93% osakaaluga. Erinevus seega ca kolmekordne. Kõige tugevama populaarse suveräänsuse osakaaluga oli ametisolev president, osakaaluks keskmiselt 11.03%. Järgnesid väljakutsuja 4.07% ja ametisoleva presidendi parteist kandideerija 4.10% osakaaludega. Rahvale valiku andmisele suunitlus on läbi aja marginaalses langustrendis – ühe valimistsükli jooksul keskmiselt 0.54pp võrra.

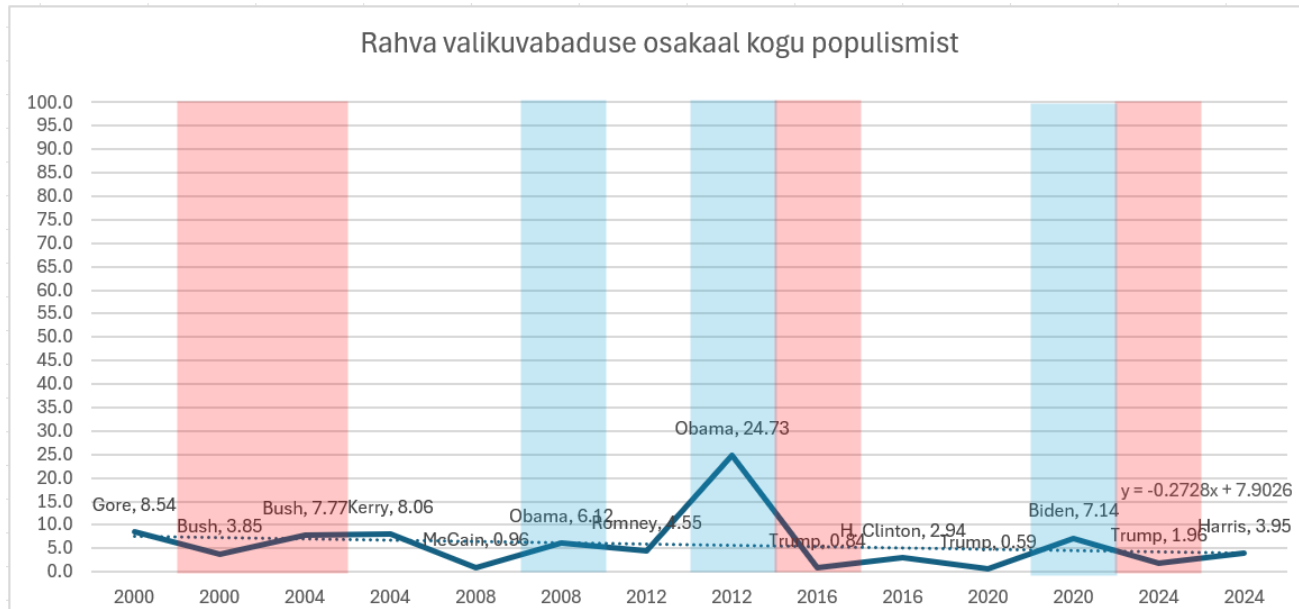
Rahva valikuvabadusele rõhumine oli üldiselt ühtne, kus keskenduti eelkõige valimistel võitmisele, keskendudes rahva usalduse või hääletamise olulisusele:

“Siin ja praegu, annan ma oma sõna: kui te usaldate mind presidendiks, tegutsen ma meie parima, mitte halvima põhjal. Ma olen liitlane valgusele mitte pimedusele.” (Biden, 2020)¹⁵

¹⁵ *“Here and now, I give you my word: If you entrust me with the presidency, I will draw on the best of us not the worst. I will be an ally of the light not of the darkness.” (Biden, 2020)*

“Täna palun ma teie partnerlust, teie tuge ja tagasihoidlikult palun teie häält. Ma tahan teie häält.” (Trump, 2024)¹⁶

Joonis 11. Rahva valikuvabaduse osakaal kogu populismist.

Allikas: autori koostatud.

3.7 Populismivastatus

Populismile vastumeetmeks arvestatud populismivastatuse osakaalud on arvestatud kogu kõnest, sest see ei liigitu populismi alla. Sellest ajendatult on ka joonis 13 teistest erinev – graafiku y-telje vahemik on 0-10, et ka visuaalselt tekiks selge eristatavus. Keskmiselt oli vabariiklastel eeltoodu osakaal 2.67% ja demokraatidel 1.96%. Rollide jaotuses olid osakaalud varieeruvad – ametisoleval osakaal 1.48%, väljakutsujal 1.96% ja ametisoleva presidendi parteist kandideerijal selgelt kõrgem 3.08%. Viimane eelkõige tingitud ametisoleva presidendi tunnustamisest. Perioodil 2000-2024 on langus olnud marginaalne, kõigest 0.31 pp ühe valimistsükli jooksul keskmiselt.

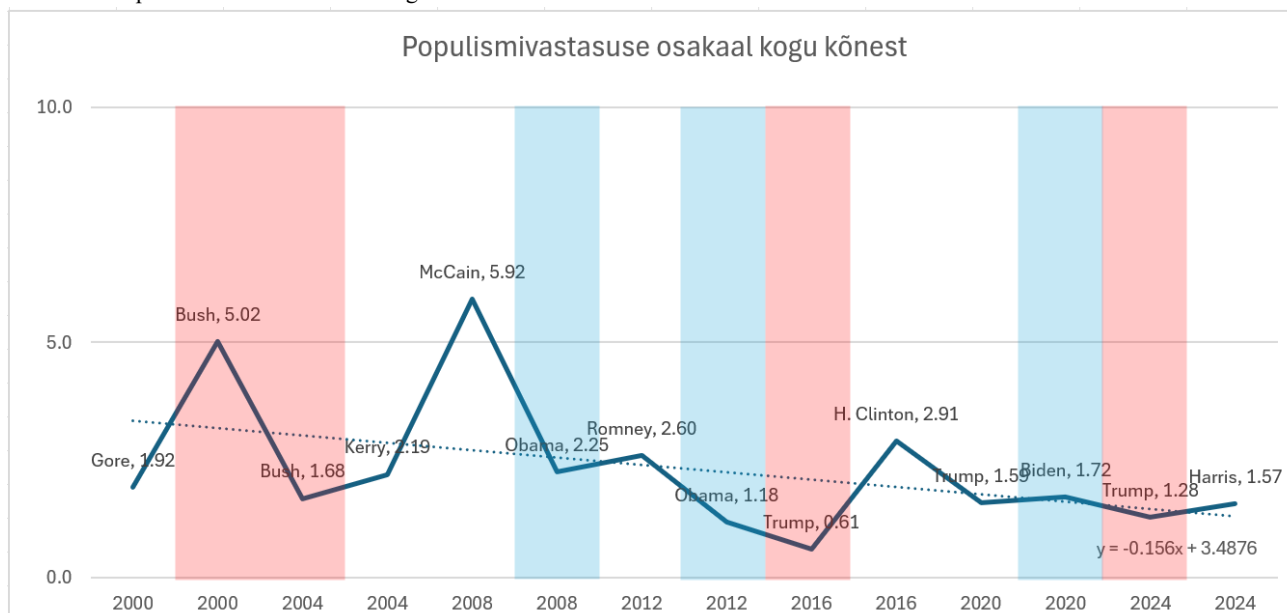
¹⁶ “Tonight, I ask for your partnership, for your support and I am humbly asking for your vote. I want your vote.” (Trump, 2024)

Populismivastasus varieerus kõneti tugevalt. Kiideti ja tänati asepresidente või ametisolnud presidente, seaduslikke organeid, vastaskandidaate, välisriikide juhte. Erinevuse ilmestamiseks on toodud järgnevad tsitaadid:

“Ungari, võimas riik. Ruleeritud väga võimsa, tugeva liidri poolt. Ta on tugev tüüp. Ta ütles: “ma ei taha, et inimesed tuleks mu riiki ja laseks meie kaubanduskeskuseid õhku ning tapaks inimesi.”” (Trump, 2024)¹⁷

“Ma tahan tänada Bernie Sandersit. Bernie, su kampaania inspireeris miljoneid ameeriklasi, eriti noori, kes panustasid oma südamate ja hingedega meie eelvalimistesse.” (Clinton, 2016)¹⁸

Joonis 12. Populismivastasuse osakaal kogu kõnest.

Allikas: autori koostatud.

3.8 Muutused populistlikes võtetes korduvkandideerimisel

Isikute ajaliseks muutuseks ja strateegiliste lähenemiste tõendamiseks on analüüsitud ka korduvkandideerimisi. Korduvkandideerimisel esinevad populistlike võtete muutused varieerusid

¹⁷ “Hungary, strong country. Run by a very powerful, tough leader [Viktor Orban]. He's a tough guy. He said, "I don't want people coming into my country and blowing up our shopping centers and killing people.”” (Trump, 2024)

¹⁸ “And I want to thank Bernie Sanders. Bernie, your campaign inspired millions of Americans, particularly the young people who threw their hearts and souls into our primary.” (Clinton, 2016)

tugevalt (vt Tabel 1). Ainsa presidendikandidaadina suurendas oma konvendikõnes tervikpopulismi osakaalu Bush aastal 2004 võrreldes 2000. aasta kõnega. Teistel korduvkandideerijatel tervikpopulismi osakaal vähenes, kuid märkimisväärsed muutused toimusid kategooriate ja alamosade siseselt. Suurima positiivse muutusega oli keskmiselt suveräänsus ja negatiivseim langus kuulub ideoloogiale. Suveräänsuse tugevas tõusus on keskne roll majandusliku suveräänsuse tõusus, mille keskmine muutus kõigi korduvkandideerijate peale on 152.67%. Samuti on korduvkandideerijate kõnedes tugeva tõusu teinud rahvavalikule rõhumine, mille osakaalu muutus korduvkandideerijate seas võrreldes eelmise konvendikõnega on keskmiselt 148%. Bushi retoorika tugev muutus tuleneb 2004. aasta konvendikõnedes, mis tuginesid tugevalt 2001. aasta terrorirünnakute ja terrorismile tervikuna. Viimast ilmestab ka väga tugev julgeolekulise suveräänsuse tõus 2004. aasta konvendikõnes. Trumpi narratiiv läbi aja on olnud, et rasked ajad on jätkuvalt riiki ohustamas. Seda ilmestab ka muutus 2016 vs 2024 – 12.78%, millesse panustas tugevalt eelmise ehk 2024. aasta konvendikõne, mis võrreldes sellele eelnevaga ehk 2020. aastaga kasvas 101.39%. Ülemaailmsetest kriisidest nagu 2001. aasta terrorirünnak, 2008. aasta majanduskriis ja 2020. aastal esilekerkinud pandeemia, on tugevaimat mõju kõnede muutustele avaldanud terrorirünnak. Ainsa kandidaadina korduvkandideerimisel langetas demotismi osakaalu Obama, 2012. aastal oli demotismile toetumine 52.41% võrra madalam kui 2008. aastal kandideerides. Seevastu tõusid väga tugevalt rahva vabale valikule ja julgeolekulisele suveräänsusele rõhumised.

Tabel 1. Populistlike lähenemiste osakaalude muutus korduvkandideerijatel.

	Bush 2004 vs 2000	Obama 2012 vs 2008	Trump 2020 vs 2016	Trump 2024 vs 2020	Trump 2024 vs 2016	Keskm. muutus
Populism muutus (%)	24.05	-17.06	-6.75	-16.92	-22.53	-7.84
Retoorika muutus (%)	-48.44	-4.50	1.72	9.32	11.20	-6.14
Ret. Vast. Muutus (%)	-68.60	-25.36	32.63	7.25	42.25	-2.36
Kriis muutus (%)	64.08	-60.48	-44.00	101.39	12.78	14.75
Välispol muutus (%)			-43.13	-35.90	-63.54	-47.52
Demotism muutus (%)	81.75	-52.41	0.62	23.19	23.96	15.42
Ideol. Muutus (%)	19.00	-15.70	67.22	-74.16	-56.79	-12.09
Rahvavalik muutus (%)	101.94	303.94	-30.00	233.33	133.33	148.51
Suverään. muutus (%)	581.55	84.41	0.00	116.67	116.67	179.86
Julgeolek muutus (%)	581.55	216.13	-44.00	122.22	24.44	79.70
Majand. muutus (%)		40.50	110.00	112.96	347.22	152.67

Allikas: autori koostatud.

3.9 Strateegiline lähenemine

Analüüsitud on vaid elemente, millele saaks tugineda strateegilise lähenemise põhimõttel. Viimane eeldab, et ideoloogiat ei saa muuta kardinaalselt tulenevalt olukorrast, kuid tuginedes Moffitti lähenemisele, siis kriisile apelleerimine võib olla kõneleja poolt kasutatud, arvates, et see annab poliitiliselt edu (Moffit, 2018, 210). Viimasest lähtudes on lisaks kriisile analüüsi kaasatud ka retooriline vastandumine, rahva valikule rõhumine ja rahvakesksus, sest ka neid elemente saab muuta situatsioonipõhiselt, sõltumata muust kontekstist. Järgnevaid tulemusi kõrvutatakse eeltoodud tulemustega, et leida strateegilise kasutamise mustreid.

Rahva valikuvabadus: Rahva vaba tegutsemise rõhutamine on võitjate (7.49%) seas keskmiselt kõrgem kui kaotajatel (4.23%). See võib põhjendada ka fakti, et korduvkandideerimisel on üheks tugevaimaks osakaalu kasvatajaks rahva vabale tegutsemisele rõhumine. Kandideerimisaja rollide osas on tegu kindla valikuga ametisolevana või tema parteist kandideerijana, sest selle tunnuse osakaal eeltoodud rollidega võidutsenud kandidaatide kõnedes on 16.25%, kaotusega leppinud

kandidaatide kõnedes 4.36%. Võitnud väljakutsujal on osakaal 3.45% ja kaotanud väljakutsujal 6.3%.

Retooriline vastandumine: võitjatel keskmiselt osakaal 30.29% ja kaotajatel 30.69%. Väljakutsujatel, kes valimised ka võitsid, oli osakaal 38.19% ja väljakutsujatel, kes valimised kaotasid, oli osakaal 37.05%. Ametisoleval ja ametisoleva presidendi parteist kandideerijatele on ootuspärane, et retooriline vastandumine tugeval määral ei ole ilmtingimata edu tagav ehk strateegiliselt hea tegutsemisviis ja seda tõendab ka analüüs. Ametisolevana või selle parteist kandideerijana oli võitnud isikutel retooriline vastandumine 17.39% ja kaotanud isikutel 33.94% osakaaluga. Ehk väljakutsuja rollis võib tegu olla strateegiliselt hea lähenemisega, muudel juhtudel aga pigem ei. Ainus korduvkandideerija rollis olev kandidaat, kes on kasvatanud retoorilise vastandumise osakaalu, on Trump – 2016 oli osakaal 29.7% väiksem kui 2024. aastal, 2020. aastal ametisolevana kasvas retoorilise vastandumise osakaal võrreldes 2016. aastaga vaid 6.76%.

Kriis: keskmine osakaal võitjatel üldiselt 8.31%, kaotajatel 7.19%. Väljakutsuja rollis ei pruugi tegu olla strateegiliselt õige lähenemisega, sest võitnud väljakutsuja rollides oli kriisile tuginemise osakaal madalam kui kaotanud väljakutsuja rollides olevatel isikutel, vastavalt osakaalud 8.54% ja 9.43%. Samas nähtub kriisile apelleerimise graafikult, et väljakutsuja on võitnud neljal korral, kus kriisile apelleerimise osakaal on suurem kui vastaskandidaadil. Ametisolevana või tema parteist kandideerijana rollides on osakaal kriisile toetumisel võitjatel suurem (7.92%) kui kaotajatel (4.98%).

Rahvale suunatud kõne ehk demotism: rahvakeskne lähenemine üldiselt nähtub halva valikuna strateegilises vaates, sest selle keskmine osakaal kaotajatel on märkimisväärselt suurem (29.57%) kui võitjatel (19.19%). Sama kehtib ka rollide jaotuses, kus nii väljakutsujal (22.45%) kui ka ametisoleval või tema parteist kandideerijal (28.19%) on kaotajatel osakaalud suuremad kui võitjatel. Võidutsenud väljakutsujatel on see osakaal 16.09% ja ametisoleval või tema parteist kandideerijal 19.18%.

3.10 Kvalitatiivne keskse sõnumi analüüs analüüs

Kõnede narratiivanalüüsis keskendutakse kõnede keskse sõnumi esiletoomisele. Seekaudu saab võrrelda konvendikõnesid ajalises raamistikus leidmaks narratiivimuutuseid ajas. Narratiivi

leidmise läbi sai leida ajaspetsiifiliste, riiklike ja ülemaailmsete kriiside mõju kõnedes leiduvatele väljenduslaadidele või retoorilistele raamidele.

Aasta 2000 – mõlema presidendikandidaadi konvendikõne tugines tugevalt rahva heaolu kõrgele tasemele samas aga rõhutades varjatud potentsiaalile, millel on võimalik tulevikus veel avalduda. Mõlemad kõned olid sarnase narratiiviga, sisaldades rõhuasetust hariduse rahastamise suurendamisele ja rahvale raha tagasi andmisele (eriti vaesematele). Peamisteks erinevusteks oli aga meetodid, kuidas nendeni jõuti. Gore, kes oli ametisoleva presidendi parteist kandideerija, suunas kõne tugevalt rahvale ja mainis ka ülemaailmset tasandit tugevdamiseks liitlassuhteid ja leidmaks uusi partnereid. Väljakutsuja rollis Bush suunas samuti kõne rahvale, kuid veel tugevamal määral tugines juhtimispädevuse puudumisele ja selle vajalikkusele USA arenguks.

Aasta 2004 – valimiskampaania kõned on tugevalt mõjutatud 9/11 rünnakust, millest on antud hetkeks möödunud ligemale 3 aastat. Eelnevale vaatamata tuginevad kandidaadid tugevalt terrorismile ja selle peatamisele nii siseriiklikult kui ülemaailmselt. Kerry toetub pidevalt koostöö arendamisele vabariiklastega, et demokraatiat kaitsta. Bush seda ei maini, aga keskendub tulevikuvaatavalt riigi turvalisusele ja keskklassi ning väikefirmade kindlustunde tõstmisele rõhudes jällegi juhtimispädevusele. Kerry pöörab tähelepanu USA majandusliku suveräänsuse peale, sest ka see mängib rolli riiklikus julgeolekus.

Aasta 2008 – Obama ja McCaini kõned sarnanevad keskse narratiivi osas tugevalt. McCain tugines sarnaselt eelneva valimiskampaaniaga suurel määral riiklikule kaitsele, vihjates, et käimasolevad sõjad tuleb lõpetada ja keskenduda siseriiklikule, ehk vastandus tugevalt ka vabariiklaste juhitud poliitikale, samas aga enda plaane positiivselt propageerides. Sarnaselt kujundas oma kõne väljakutsuja rollis Obama, kellel jäi põhisõnum juhtimispädevusele, öeldes, et USA on tugev ainult juhul kui seda juhtida korrektselt. Erinevused esinesid mikrotasandil – McCain toetus individualismile ehk isiku enda panusesse elu kujundamises. Obama aga vastupidiselt jättis kõlama, et riik peab aitama kõiki, eriti nõrgenevat keskklassi ja vaeseid.

Aasta 2012 – mõlemad konvendikõned sisaldavad sisetoodangu suurenemise vajalikkust. Romney kõnes on fookuseeritud pikalt enesetutvustusele. Uute töökohtade loomiseks toob välja reaalseid lahendusi, kuidas neid ellu viia. Samuti rõhub USA rollile globaalselt, kus peaks end ka kehtestama. Obama rõhub rohkelt rahva vabale valikule, vihjates, et just nüüd on käes hetk, kus

rahvas saab valida majandusliku iseseisvuse ja stabiilselt tugeva tuleviku. USA peab teistest riikidest vähem sõltuma.

Aasta 2016 – eelnevaga sarnaneva narratiiviga jätkab Trump. Tuleb taastada olukord, kus teised riigid sõltuvad USA-st, mitte vastupidiselt, nagu on praegu. Illegaalne immigratsioon on hävitamas riiki ja kurnab riiklikku eelarvet asjata. Rahvakeskus – LGBTQ kogukonna kaitsmine vihkava välisideoloogia eest. Erineval suunal liigub H. Clinton, kes rõhub majanduslikule ebavõrdsuse kriitilisusele. Lahenduseni jõudmiseks pakub välja käike. Vastandub tugevalt mitte olnule, vaid tulevikule kui valituks saab Trump, ehk vastaskandidaadile tugev vastandumine. USA on tugev, kuid võrdsus aitaks tugevneda veelgi.

Aasta 2020 – mõlema kandidaadi kõnele avaldab märkimisväärset mõju ajaspetsiifiline element COVID-19. Trumpi narratiiv ei erinenud eelnevast, väljendades, et USA-d tuleb kaitsta illegaalsete immigrantide ja COVID-19 eest. Selle aasta kõne omas aga suurimat retoorilist vastandumist tema kõnedest, vastandudes väga suurel määral just kandideerivale isikule ja vastasparteile. Biden lähenes lihtsate lauseehitustega, millest paljud olid korduvad. Tugev rõhuasetus ühiskonna lõhenemisel ametisoleva presidendi poliitika tagajärgedel. Trump on viirusele vastuhakkamisega läbikukkunud ning toiminud valede meetoditega.

Aasta 2024 – Trumpi kõnes mahukas ümberjutustamine mõrvakatsest. Maailmas on olukord normaalsuse piiri ületanud, vaja on juhti, keda teised austaks, et tagada maailmas rahu. Praegune ehk Biden ja võimalik järgnev Harris seda ei ole, seega tema ise ongi ainus õige valik. Maksulangetustele ja majanduslikule suveräänsusele rõhumine. Harrise lähenemine on sarnane aga ka äärmiselt tugev vastandumise osas, sõnades, et Trump valitseks vaid omakasuks ja seeläbi tõuseks lõhenemine ning ebavõrdsus veelgi, müües maha USA-le omased töökspidamised. Rõhub aga samuti keskklassi tugevdamisele, sest USA jõud seal peitubki. Harrise kõne sisaldas rohkelt naerupause, Trumpi kõne aga pause, kus rahva seast kostus hõiskamist (“USA! USA! USA!”).

4. Tulemuste kokkuvõte ja arutelu

Analüüsist nähtus, et uurimisobjektiks olev populism pole kasutatud meetodite järgi ajalises raamis tervikuna populaarsust märkimisväärselt kasvatanud ega langetanud, omades keskmist langust 0.04 protsendipunkti valimistsükli kohta vaadeldavatel ajaperioodidel. Kuigi populismi kui terviku tase on püsinud praktiliselt muutusteta, on sisemised elemendid ajas muutunud (vt Tabel

2). Põhjus seisneb asjaolus, et populism tervikuna on analüüsitud tervest kõnest, kuid elemendid omakorda on analüüsitud tervikpopulismist ehk kodeeritud kõneosadest. Viimane näitlikustab populismisiseseid muutuseid madalas kasvutrendis (summeeritult 0.56pp). Populismi osakaal seega ei ole tõusnud, kuid summeeritult on populism tõusnud, samas kui ülejäänud (kodeerimata) lausete arv on tõusnud rohkem. Tabelis nähtuvatele elementidele lisaks analüüsiti ka eliidivastasust, kuid selle tulemused jäid analüüsi kontekstis mitteoluliseks (2.29% kogu populismist) ja esinesid vaid kuues kõnes neljateistkümnest. Lisaks eelnevale ei omanud eliidivastasus ka ajalises raamistikus muutust. Seega pole eraldiseisvalt eliidivastasust uurimistöös ka välja toodud ega edasi analüüsitud. Kõik ülejäänud tunnused on eksistentsiaalselt tõendatud, olles analüüsitulemustes nähtavad.

Tabel 2. Analüüsitulemuste koondtabel.

Kategooria	Alamosad	Osakaal kogu populismist (%)	Alamosade osakaal kategooriast (%)	Muutus ühe valimistsükli jooksul (pp)	Väljakutsuja keskmine osakaal (%)	Ametisoleva presidendi korduvkandideerimise keskmine osakaal (%)	Ametisoleva presidendi parteist kandideerija keskmine osakaal (%)	Demokraatide keskmine osakaal (%)	Vabariiklaste keskmine osakaal (%)
Populism tervikuna		100		-0.04	31.53	35.01	30.47	29.68	33.96
Retoorikavõtted		44.88		2.76	41.82	35.01	32.12	33.1	49.76
	Retooriline vastandumine	33.25	74.08	2.55	35.91	25.71	24.59	23.49	37.49
	Kriis	7.69	17.14	-0.23	8.84	6.85	6.69	7.88	7.62
	Välispoliitiline	3.94	8.78	0.44	3.14	6.42	0.85	1.73	4.65
Demotism		22.76		-2.5	17.61	17.29	37.14	28.05	20.72
Ideoloogiline		15.96		2.16	13.13	19.16	18.8	21.36	12.61
Suveräänsus		9.41		-1.32	7.94	13.21	6.6	8.02	10.05
	Julgeolekuline	5.91	62.8	-1.26	4.77	10.6	4.69	5.35	7.32
	Majanduslik	3.5	37.2	-0.06	3.17	2.61	1.92	2.66	3.18
Populaarne suveräänsus		4.9		-0.54	4.07	11.03	4.1	8.78	2.93

Allikas: autori koostatud.

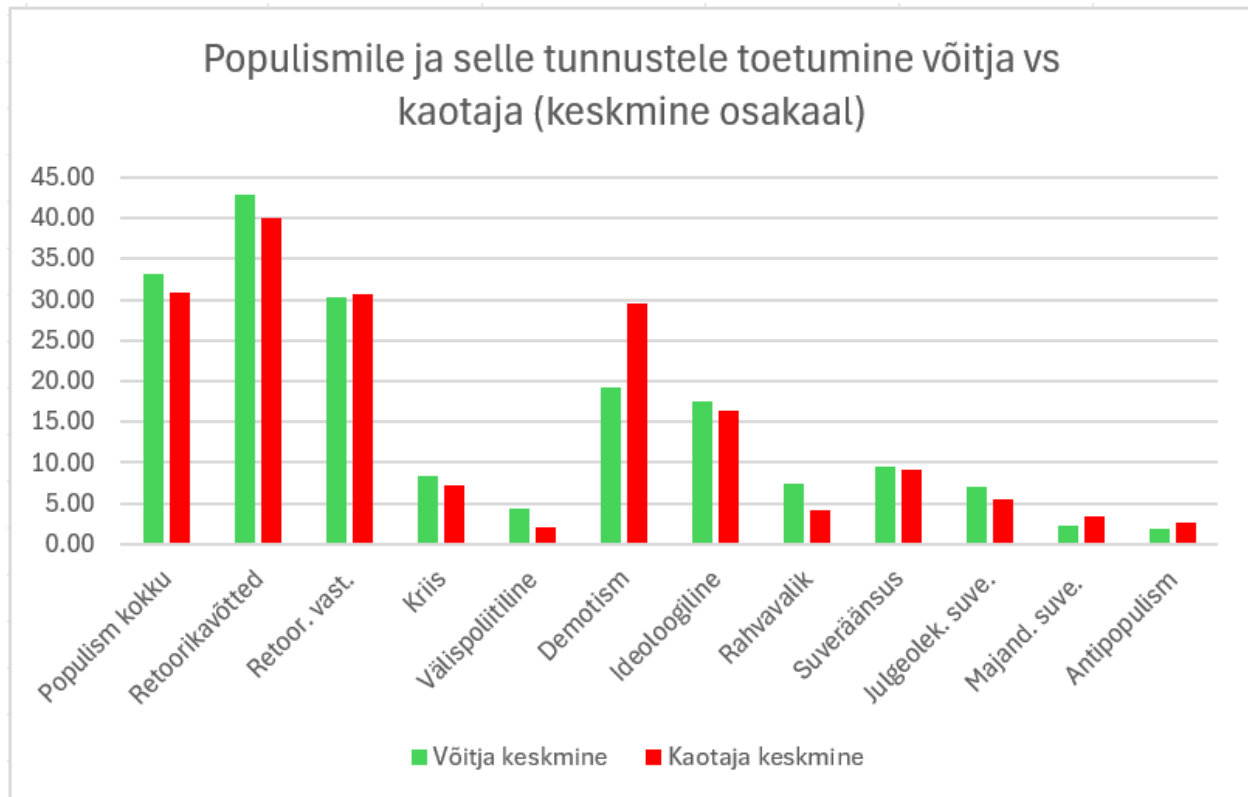
Suurimas tõusutrendis populistlikest elementidest on retoorikavõtted, mis on ühtlasi ka suurima osakaaluga populistlikest lähenemistest. Retoorikavõtete kasutamise kasvutrendi kujunemisel mängib kesksel rollil retooriline vastandumine, mille osakaal populistlikus diskursuses on analüüsitava ajaperioodi vältel suurenenud keskmiselt 2,55pp võrra ühe valimistsükli kohta. Retoorikavõtetest marginaalses tõusutrendis on ka välispoliitiline aspekt kaubanduslepete kontekstis, 0.44pp valimistsükli kohta. Ideoloogiline lähenemine on samuti tugevas tõusutrendis, tõustes valimistsükli jooksul keskmiselt 2.16pp.

Eeltoodutele vastupidises trendis liiguvad ülejäänud populistlikud elemendid. Järseimas langustrendis on rahvakeskne lähenemine, mis on langenud keskmiselt 2.5pp ühe valimistsükli

jooksul. Suveräänsus tervikuna on samuti langenud, keskmiselt 1.32pp valimistsükli. Viimase langusesse panustab tugevalt julgeolekuline suveräänsus, mille langus tuleneb 2004. aasta konvendikõnede kõrgetest julgeolekulistest osakaaludest. Jättes analüüsist välja eelmainitud konvendikõned, mis olid tugevalt mõjutatud 2001. aasta 11. septembri terrorirünnakutest Maailma Kaubanduskeskusele, oleks julgeolekulise suveräänsuse osakaal keskmiselt vaid 0.04pp languses valimistsükli kohta (vt Lisa 3). Kriisile apelleerimine ehk osa retoorikavõtetest on samuti languses, keskmiseks languseks valimistsükli jooksul 0.23pp. Viimane samastub aga julgeolekulisega suveräänsusega, jättes analüüsist välja eelmainitud ajaspetsiifiline element, oleks kriisile apelleerimise osakaal tõusutrendis 0.42pp valimistsükli jooksul (vt Lisa 4). Analüüsijärgsete tulemuste õiglaseks määratlemiseks olid siiski ajaspetsiifilisi elemente sisaldavad kõned arvestatud, kuid ajaspetsiifilise olukorra mainimine aitab tulemusel selgemalt tõlgendada ning näidata põhjuseid. Korduvkandideerimiste analüüsist nähtus, et ajaspetsiifilistest elementidest avaldaski tugevaimat mõju kõnede narratiivile just 9/11 terrorirünnak. Seda tõendas ka kvalitatiivne keske sõnumi narratiivanalüüs, kus eeldati rohkem kuulda ka majanduskriisist (2008. aasta börsikrahh), kuid eelnevat oli vastupidiselt ootustele väga vähesel määral. COVID-19 avaldas samuti tugevat mõju, olles 2020. aasta kõnedes põhiliseks subjektiks. Ülejäänud kõnedes olid põhilised elemendid sarnased – rõhuti juhtimispädevusele, hariduse kättesaadavamaks tegemisele ja paremale majandusele (ja/või selle vajadusele).

Konvendikõnede järgsetel valimistel on võidutsenud enamjaolt kõrgemalt populistlikele elementidele toetunud kandidaadid. Jooniselt 13 nähtub, et valimiste võitjatel on keskmiselt kõrgem osakaal tervikpopulismile toetumisel - 33.09%, samas kui kaotajatel on see osakaal keskmiselt 30.85%. Võitjatel on olnud kõrgem osakaal kriisile apelleerimises, välispoliitilises ehk kaubandussõjalises, rahvavalikus, julgeolekulises suveräänsuses ja ideoloogilises lähenemises. Kaotajatel on aga kõrgem osakaal olnud retoorilises vastandumises, rahvakesksuses ja majanduslikus suveräänsuses (vt joonis 13).

Joonis 13. Populism ja selle tunnustele toetumine võitja vs kaotaja (keskmine osakaal).

Allikas: autori koostatud.

Strateegilise lähenemise analüüsi tulemuste põhjal võib väita, et sõltuvalt kandideerimisaja rollist on olemas strateegiliselt häid ja halbu valikuid populistlike elementide esitamiseks. Analüüsi tulemusel saab järeldada järgnevat.

Retoorilise vastandumise osakaalu graafikult nähtub, et kandidaadid, kes ametisolevana või tema parteist kandideerijana kasutasid rohkem retoorilist vastandumist kui vastaskandidaat, osutusid valimistel ka kaotajaks (Trump 2020 ja Harris 2024). Samas kui väljakutsujad, kes kasutasid retoorilist vastandumist rohkem kui vastaskandidaadid, osutusid võitjaks neljal korral. Seos seega kandidaadi edukuse ja väljakutsujana retoorilise vastandumise kasutamise kohta on olemas, mistõttu võib väita, et retoorilise vastandumise kasutamine võib olla strateegiline, eriti korduvkandideerimisel väljakutsuja rollis. Viimast saab siduda ka faktiga, et Trump oli 2016. ja 2024. aastal võiduga kulmineerunud valimistel kandideerides väljakutsuja rollis, kuid 2024. aasta osakaal oli retoorilisel vastandumisel 42.25% suurem.

Rahva vabale valikule rõhumine võib olla analüüsitulemuste põhjal strateegiliselt hea valik ametisolevale korduvkandideerimisel ja ametisoleva presidendi parteist kandideerijale. Viimaste hulgas on võitjatel keskmiselt sellele rõhumise osakaal 16.25% ning kaotajatel 4.36%. Üldiselt on samuti rahva vabale taatele rõhumine võitjate seas kõrgema (7.49%) osakaaluga kui kaotajatel (4.23%), kuid väljakutsujatel on osakaalud vastupidi, kaotajatel kõrgem (6.3%) ning võitjatel (3.45%). Korduvkandideerimistel on tegu üheks suurimaks osakaalu kasvatajaks, keskmiselt on korduvkandideerimistel rahva valikule rõhumine kasvanud 148.51%, mis võib samuti tõendada, et lähenetakse strateegiliselt, sest seosed selleks on olemas.

Olgugi, et kriisile apelleerimise osakaal võitnud ja kaotanud väljakutsujate puhul oli kõrgem kaotanud väljakutsujatel, näitab graafik olukorda teisiti. Seitsmest valimisest neljal on võidutsenud vastaskandidaadist kõrgema kriisile apelleerimise osakaaluga väljakutsuja rollis olev kandidaat. Seega lähtuvalt eelnevast ja osakaalude väiksest proportsionaalsest erinevusest, võib kriisi puhul väita, et seos väljakutsujana kandideerimisel ja edukusel võib eksisteerida. Sama ei saa väita ametisoleva või tema parteist kandideerija kohta, kus valimistel on vaid ühe korra võidutsenud ametisolev või tema parteist kandideerija, kelle kriisile apelleerimise osakaal oli kõrgem kui vastaskandidaadil. Siin tekivad lahknevused reaalsete tulemuste ja analüüsi põhjal, seega puuduvad autoril väited ametisoleva ja tema parteist kandideerija rollide ning kriisile apelleerimise strateegilise kasutuse seoste kohta.

Rahvakeskne lähenemine tervikuna jätab analüüsi tulemuste järgselt negatiivse mulje strateegilise lähenemise mõttekusest. Eelnevat tõendab lisaks analüüsile veel ka muster, et vaid ühed valimised on võitnud vastaskandidaadist kõrgema rahvakesksuse osakaaluga kandidaat: Biden aastal 2020. Korduvkandideerimistel on rahvakesksuse osakaal püsinud kas samal tasemel või muutunud vähesel määral. Obama 2012 vs 2008 oli langus enam kui poole võrra. Seega võib väita, et seos demotismi ja strateegilise kasutuse puhul puudub.

Kokkuvõte

Uurimistöö eesmärgiks oli uurida, milliseid populistlikke lähenemisi on kasutatud Ameerika Ühendriikide presidendivalimiste suurimatel kõneüritustel 21. sajandil ehk täpsemalt ajaperioodil

2000-2024. Vaadeldava ajaperioodi sisse jäi 7 presidendivalimist, mille jooksul on valituks saanud 4 presidendikandidaati: George W. Bush, Barack Obama, Donald Trump ja Joe Biden.

Teoreetiline baas loodi mitmete autorite seisukohtadele, sünteesides erinevad seisukohad võimalikult ühtseks ja piisavalt laiaks, et tekiks arvestatav teoreetiline raamistik, seejuures hoides meeles, et populism on loomult laialivalgub, mistõttu võib tekkida populismi ülediagnoosimine. Eelnevast tulenevalt saigi lähtekohaks teoreetilise raamistiku loomine, mis baseeruks tugevalt tunnusepõhisele lähenemisele. Enim toetuti raamistiku loomisel Marchi 2017. aasta uurimusele “Left and Right Populism compared: The British Case”, Moffitti 2018. aasta teadusartiklile “The populism/Anti-populism divide in Western Europe” ning Boucher’i ja Thiesi 2019. aasta uurimusele “I Am a Tariff Man: The Power of Populist Foreign Policy Rhetoric under President Trump”. Teoreetilise baasi mõtestamiseks ja selgitamiseks toetuti veel ka teiste teoorias mainitud autorite teostele. Tugeva teoreetilise raamistiku loomine aitas kaasa uurimiseesmärgi täitmisele, sest hõlbustas tekstist kodeeritavade kõneosade ehk lausete tuvastamist, lihtsustades nende kategoorilist eristamist.

Autor leiab, et uurimistöö tulemusena saab anda vastused kõigile uurimisküsimustele. Selgeks ja mugavaks jälgimiseks on küsimustele vastatud tuues uurimisküsimused ka esmalt välja.

- 1) Millised populistlikud elemendid on enimlevinud USA presidendikandidaatide kõnedes ning kuidas need jaotusid?

Analüüsist selgus, et kõik teoorias osas püstitatud populistlikud elemendid olid kõnedes olemas. Populism kui tervik moodustas keskmiselt kõnedest 31.97% kõikide analüüsitud kandidaatide ja aastate lõikes, väikseima tervikpopulismi osakaaluga kõne oli 19.44% ja suurima osakaaluga 44.14%. Demokraatide ja vabariiklaste võrdluses jäi kõrgem osakaal vabariiklastele, 33.96% ja demokraatidele madalam, 29.68% osakaal. Kandidateerija rollist sõltuvalt olid osakaalud järgnevad: ametisoleva presidendi parteist kandidateerija osakaal keskmiselt 30.47%, väljakutsujast kandidateerijal 31.53% ja korduvkandidateerival ametisoleval presidendil 35.01%. Tasub rõhutada, et populism kui tervik näitlikustab järgnevate elementide summeeritud tulemusi.

Suurima osakaalu moodustas populistlikest lähenemistest retoorikavõtetele toetumine. Retoorikavõtetele toetusid vabariiklased (49.76% keskmine osakaal populismist tervikuna) rohkem kui demokraadid, kellel osakaal 33.10%. Kandidateerija rollidel olid osakaalud tugevalt

eristatavad: ametisoleva presidendi parteist kandideerijal keskmiselt 32.12%, ametisoleval korduvkandideerimisel 35.01% ning väljakutsujal 41.82%.

Retoorilistest võtetest suurima osakaaluga oli retooriline vastandumine, millele järgnes kriis ja viimasele omakorda järgnes välispoliitiline kaubanduslepete kontekstis. Retoorilise vastandumise osakaal populismist kui tervikust oli 33.25%, mis on märkimisväärselt suur osa ühele lähenemisele. Vabariiklaste osakaal oli keskmiselt 37.49% ning demokraatidel 23.49%. Eeltoodule järgnes retoorikavõtetest kriisile apelleerimine, mille osakaal kogu populismist oli 7.69%. Osakaalud parteide võrdluses olid suhteliselt võrdsed: vabariiklastel 7.62% ja demokraatidel 7.88%. Ametisoleval korduvkandideerimisel oli keskmiselt 6.85%, ametisoleva parteist kandideerijal 6.69% ja väljakutsujal keskmiselt 8.89% osakaal kogu populismist. Retoorikavõtte viimane osa, välispoliitiline kaubanduslepete kontekstis, oli vähim esinev tunnus retoorikavõtetest. Selle osakaal oli vaid 3.94% ning seda esines vaid kaheksas kõnes neljateistkümnest. Nulltulemustega arvestades oli vabariiklaste osakaal kõrgem, 4.65% ning demokraatidel 1.73%, aga võttes arvesse vaid tulemused >0 oli olukord vastupidi, vabariiklastel 5.42% ja demokraatidel 6.06%. Ametisoleva presidendi parteist kandideerija osakaal on madalaim, 0.85% kogu populismist, väljakutsujal oli 3.14% ja ametisoleval korduvkandideerimisel 6.42%

Demotism kui tunnus järgnes osakaalult retoorikavõtetele tervikuna. Demotismi osakaal kogu populismist oli 22.76%. Erakondlik jaotus on diferentseeruv, vabariiklastel 20.72% ja demokraatidel 28.05% keskmine osakaal. Rollide jaotuses oli madalaim osakaal ametisoleval korduvkandideerival presidendil, 17.29%. Kaugele ei jäänud väljakutsuja keskmise osakaaluga 17.61%. Selgelt eristus ametisoleva presidendi parteist kandideerija, kus osakaal oli keskmiselt 37.14%.

Ideoloogiaga seotud kõneosad olid tervikkategoriate edetabelis kolmandal kohal. Osakaal kogu populismist oli 15.96%. Vabariiklaste osakaal oli 12.61% ning demokraatide osakaal 21.36%. Väljakutsujate osakaal ideoloogiaga seotud kõneosadel oli 13.13%, ametisoleva presidendi parteist kandideerijal 18.8% ning ametisoleva korduvkandideerimisel 19.16%.

Suveräänsusele rõhumine järgnes ideoloogilisele populismile, olles edetabelis neljas kategooria. Selle osakaal kogu kodeeritud populismist oli 9.41%. Suveräänsusele tervikuna toetusid rohkem vabariiklased, 10.5% osakaaluga, vähemaga järgnesid demokraadid, 8.02% osakaaluga.

Ametisoleva presidendi parteist kandideerija toetus keskmiselt suveräänsusele 6.61% ulatuses, väljakutsuja 7.94% ja ametisolev president korduvkandideerimisel 13.21% ulatuses.

Julgeolekulises suveräänsuses, mis moodustas kogu populismist 5.91%, oli vabariiklastel keskmine osakaal 7.32% ja demokraatidel 5.35%. Väljakutsuja osakaaluga 4.77%, ametisoleva presidendi parteist kandideerija 4.69% ning ametisolev korduvkandideerimisel 10.60%. Majandusliku suveräänsuse proportsioon kõigist populistlikest võtetest oli 3.5%. Ka siin oli vabariiklastel suurem osakaal – 3.18% ja demokraatidel 2.66%. Väikseim osakaal oli ametisoleva presidendi parteist kandideerijal – 1.92%. Eelnevale järgnevad osakaalud 2.61% ja 3.17%, mis kuuluvad vastavalt ametisoleva presidendi ja väljakutsuja rollidele.

Rahva valikuvabadusele rõhumine oli edetabeli viimane, omades osakaalu 4.9% kogu populismist. Demokraadid tuginesid sellele tugevamalt, 8.78% osakaaluga, vabariiklased nõrgemalt 2.93% osakaaluga. Väljakutsuja ja ametisoleva presidendi parteist kandideerija osakaalud olid väga sarnased, vastavalt 4.07% ning 4.1%. Ametisoleva presidendi parteist kandideerijal oli see aga 11.03%.

Esmase vaatluse järel leiti, et eliidivastasust on vastupidiselt ootustele äärmiselt vähe, kõigest 2.29% ning see tunnus ei omanud ka muutuseid ajas, mistõttu ei hakatud tunnust sügavamalt analüüsima.

2) Kuidas on populism ja selle elemendid ajalises raamis muutunud?

Populism tervikuna ei ole vaadeldud ajaperioodil analüüsitõingimuste põhjal omanud tähelepanuväärset muutust, langedes keskmiselt kõigest 0.04pp ühe valimistsükli jooksul ehk vaadeldava aja peale kokku 0.28pp. Muutused on toimunud aga populismis seesmiselt, kus suurimaks tõusjaks on retoorikavõtted, mis on tõusnud keskmiselt 2.76pp valimistsükli jooksul. Selle tugevasse tõusu panustab retoorilise vastandumise tõus 2.5pp valimisperioodi kohta ja välispoliitilise aspekti tõus 0.44pp-ga. Veel on tõusnud ideoloogiline lähenemine, mille kasvav trend on moodustatud keskmiselt 2.16pp tõusu poolt valimistsükli jooksul.

Teised elemendid on langenud, eeskätt demotism. Eeltoodu on langenud keskmiselt 2.5pp valimistsükliks, sellele järgnevad kohe suveräänsus 1.23pp langusega ning rahva valikuvabadusele rõhumine 0.54pp-ga. Retoorikavõtete element kriis on samuti langenud, kuid kõigest 0.23pp valimisperioodi kohta. Tasub mainida, et viimane oleks hoopis tõusutrendis, kui arvestusest välja

jätta 2004. aasta konvendikõned, mis olid mõjutatud ajaspetsiifilise elemendi, 9. septembri terrorirünnakust, oleks kriisile apelleerimine hoopis madalas kasvutrendis. Eelnevaga sarnaneb ka suveräänsus, mille tugev langus tuleneb julgeolekulise suveräänsuse langusest, mis omakorda on samuti mõjutatud eeltoodud ajaspetsiifilisest olukorrast. Siiski, suveräänsus poleks ka selleta tõusuteel.

3) Kuidas võimaldavad tulemused selgitada populismi strateegilist kasutust?

Retoorilise vastandumise tarka strateegilist kasutust saab tõestada väljakutsuja rollis olevate isikute põhjal mitme näitajaga. Sellest tulenevalt väidab autor, et väljakutsuja rollis võidakse olla lähenenud vastandumisega strateegiliselt ja see võib olla taganud ka edukuse.

Rahva vabale valikule tuginemise ja edukuse seosed leidis autor ametisoleva presidendi korduvkandideerimise ja tema parteist kandideerijate vahel, mistõttu autor väidab, et seos kandidaadi edukuse ja rahva vabale valikule tuginemise vahel võib eksisteerida, kuid eelkõige ametisolevana või tema parteist kandideerija rollis kandideerides.

Kriisile apelleerimine väljendas end mitmeti, kuid analüüsi tulemused ja reaalsed tulemused lahkesid mitmeti. Seega pole sellega autoril väidetele aluseid, ehk seost ei nähta.

Demotism üldiselt väljendus analüüsi tulemusel strateegilisele lähenemisele vale valikuna. Seega ei leitud seost strateegilise lähenemise ja demotismi vahel.

Kvalitatiivse, kvantitatiivse ja võrdleva uurimismeetodi sümbioos tagas autori vaates põhjaliku ülevaate, et leida uurimisküsimustele vastused. Seega võib öelda, et uurimistöö täitis oma eesmärgi ja sai vastused püstitatud küsimustele. Korreleerumine teoorias väljatooduga andis autori hinnangul tööle valiidsust rohkem kui ainult uurimistöö tulemused seda iseseisvalt oleks teinud. Uurimisprobleemi selle töö raames täielikult uurida siiski ei jõutud, sest uurimisprobleem sellisena on liialt lai ja nõuaks ka muude aspektide analüüsimist, nagu näiteks valimiskampaaniad ning -lubadused. Loodud kooditööriista saaks kasutada ka teiste populistlike kõnede analüüsiks. Tuleb siiski rõhutada, et tulemused võivad olla “ujuvad”, ehk võivad olla mõjutatud uurija tõlgendusest. Võrdseima ülevaate saaks kasutades tarkvarapõhist analüüsi.

Kasutatud kirjandus

- Allan, Bentley B. 2016. "Recovering Discourses of National Identity." raamatus *Making Identity Count: Building a National Identity Database*, eds. Ted Hopf & Bentley B. Allan. Oxford: Oxford University Press, 21–46.
- Bonikowski, Bart. 2016. "Three Lessons of Contemporary Populism in Europe and the United States." *The Brown Journal of World Affairs* 23 (1): 9–24.
- Bonikowski, Bart, & Noam Gidron. 2016. "The Populist Style in American Politics: Presidential Campaign Discourse, 1952–1996." *Social Forces* 94 (4): 1593–1621.
- Bonikowski, Bart, Yang Luo, & Oscar Stuhler. 2022. "Politics as Usual? Measuring Populism, Nationalism, and Authoritarianism in US Presidential Campaigns (1952–2020) with Neural Language Models." *Sociological Methods & Research* 51 (4): 1721–1787.
- Boucher, Jean-Christophe, & Cameron G. Thies. 2019. "I Am a Tariff Man: The Power of Populist Foreign Policy Rhetoric under President Trump." *Chicago Journals* 81 (2)
- Cox, Michael. 2018. "Understanding the Global Rise of Populism." *LSE IDEAS*: 9–13. <https://www.lse.ac.uk/ideas/Assets/Documents/updates/LSE-IDEAS-Understanding-Global-Rise-of-Populism.pdf> (külastatud 16. mai, 2025)
- Destradi, Sandra, David Cadier, & Johannes Plagemann. 2021. "Populism and Foreign Policy: A Research Agenda (Introduction)." *Comparative European Politics* 19 (6): 663–682.
- Freeden, Michael. 2016. "Populism and Ideology: A Problematic Pairing Revisited." Esitatus konverentsil "Current Populism in Europe: Impact on the Political Landscape", Goethe-Institut, Prague, 23. mai. <https://slideslive.com/38897080/populism-and-ideology-a-problematic-pairing-revisited> (külastatud 12. mai, 2025).
- Heywood, Andrew. 2021. *Political Ideologies: An Introduction*. London: Bloomsbury Publishing.
- Lee, Frances E. 2020. "Populism and the American Party System: Opportunities and Constraints." *Perspectives on Politics* 18 (2): 370–388.
- March, Luke. 2017. "Left and Right Populism Compared: The British Case." *The British Journal of Politics and International Relations* 19 (2): 282–303.

- Moffitt, Benjamin. 2015. "How to Perform Crisis: A Model for Understanding the Key Role of Crisis in Contemporary Populism." *Government and Opposition* 50 (2): 189–217. <https://doi.org/10.1017/gov.2014.13>
- Moffitt, Benjamin. 2018. "The Populism/Anti-Populism Divide in Western Europe." *Democratic Theory* 5 (2): 1–16.
- Müller, Jan-Werner. 2014. "The People Must Be Extracted from Within the People: Reflections on Populism." *Constellations* 21 (4): 483–493.
- Lees, Paul. 2020 "Kõneanalüüsi meetodi koostamine ning testimine Eesti poliitiliste kõnede näitel", Tartu 2020, bakalaureusetöö, Ühiskonnateaduste instituut.
- Salgado, Susana. 2019. "Where's Populism? Online Media and the Diffusion of Populist Discourses and Styles in Portugal." *European Political Science* 18(1): 53–65. <https://doi.org/10.1057/s41304-017-0137-4>
- Stanley, Ben. 2008. "The Thin Ideology of Populism." *Journal of Political Ideologies* 13 (1): 95–110.
- Stavrakakis, Yannis, Giorgos Katsambekis, Alexandros Kioupiolis et al. 2018. "Populism, Anti-Populism and Crisis." *Contemporary Political Theory* 17: 4–27. <https://doi.org/10.1057/s41296-017-0142-y>
- Thulin, Lila. 2025. "There's a Term for Trump's Political Style: Authoritarian Populism." 21. jaanuar. <https://news.berkeley.edu/2025/01/21/theres-a-term-for-trumps-political-style-authoritarian-populism/> (külastatud 12. mai, 2025)

Kasutatud kõnede nimekiri

- Biden, Joseph R. Jr. 2020. "Address Accepting the Democratic Presidential Nomination in Wilmington, Delaware." The American Presidency Project. 20. august. <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/address-accepting-the-democratic-presidential-nomination-wilmington-delaware> (külastatud 14. mai, 2025).
- Bush, George W. 2000. "Address Accepting the Presidential Nomination at the Republican National Convention in Philadelphia." The American Presidency Project. 3. august. <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/address-accepting-the-presidential-nomination-the-republican-national-convention-0> (külastatud 14. mai, 2025)

- Bush, George W. 2004. “Remarks Accepting the Presidential Nomination at the Republican National Convention in New York City.” The American Presidency Project. 2. september. <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-accepting-the-presidential-nomination-the-republican-national-convention-new-york> (külastatud 14. mai, 2025)
- Clinton, Hillary. 2016. “Address Accepting the Presidential Nomination at the Democratic National Convention in Philadelphia, Pennsylvania.” The American Presidency Project. 28. juuli. <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/address-accepting-the-presidential-nomination-the-democratic-national-convention> (külastatud 14. mai, 2025).
- Gore, Albert Jr. 2000. “Address Accepting the Presidential Nomination at the Democratic National Convention in Los Angeles.” The American Presidency Project. 17. august. <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/address-accepting-the-presidential-nomination-the-democratic-national-convention-los> (külastatud 14. mai, 2025).
- Harris, Kamala. 2024. “Address Accepting the Democratic Presidential Nomination in Chicago, Illinois.” The American Presidency Project. 22. august. <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/address-accepting-the-democratic-presidential-nomination-chicago-illinois> (külastatud 14. mai, 2025).
- Kerry, John F. 2004. “Address Accepting the Presidential Nomination at the Democratic National Convention in Boston.” The American Presidency Project. 29. juuli. <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/address-accepting-the-presidential-nomination-the-democratic-national-convention-boston> (külastatud 14. mai, 2025)
- McCain, John. 2008. “Address Accepting the Presidential Nomination at the Republican National Convention in Saint Paul.” The American Presidency Project. 4. september. <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/address-accepting-the-presidential-nomination-the-republican-national-convention-saint> (külastatud 14. mai, 2025)
- Obama, Barack. 2008. “Address Accepting the Presidential Nomination at the Democratic National Convention in Denver: "The American Promise".” The American Presidency Project. 28. august. <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/address-accepting-the-presidential-nomination-the-democratic-national-convention-denver> (külastatud 14. mai, 2025)
- Obama, Barack. 2012. “Remarks Accepting the Presidential Nomination at the Democratic National Convention in Charlotte, North Carolina.” The American Presidency Project. 6.

september. <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-accepting-the-presidential-nomination-the-democratic-national-convention-charlotte> (külastatud 14. mai, 2025)

- Romney, Mitt. 2012. “Address Accepting the Presidential Nomination at the Republican National Convention in Tampa, Florida.” The American Presidency Project. 30. august. <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/address-accepting-the-presidential-nomination-the-republican-national-convention-tampa> (külastatud 14. mai, 2025)
- Trump, Donald J. 2016. “Address Accepting the Presidential Nomination at the Republican National Convention in Cleveland, Ohio.” The American Presidency Project. 21. juuli. <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/address-accepting-the-presidential-nomination-the-republican-national-convention-cleveland> (külastatud 14. mai, 2025)
- Trump, Donald J. 2020. “Address Accepting the Republican Presidential Nomination.” The American Presidency Project. 27. august. <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/address-accepting-the-republican-presidential-nomination-2> (külastatud 14. mai, 2025)
- Trump, Donald J. 2024. “Address Accepting the Presidential Nomination at the Republican National Convention in Milwaukee, Wisconsin.” The American Presidency Project. 18. juuli. <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/address-accepting-the-presidential-nomination-the-republican-national-convention-milwaukee> (külastatud 14. mai, 2025).

Lisad

Lisa 1. Koodipuu näidis.

Kategooria	Kood	Bush 2004 kõne	McCain 2008 kõne	Romney 2012 kõne	Obama 2012 kõne
Vasakpopulism	majanduslik ebavõrdsus				5 lauset, 99 sõna
Vasakpopulism	inklusivne	2 lauset, 12 sõna	1 lause, 32 sõna		6 lauset, 134 sõna
Vasakpopulism	vastandumine+vasideol				9 lauset, 171 sõna
Parempopulism	eksklusivne				
Parempopulism	vastandumine+parideol	9 lauset, 170 sõna.	13 lauset, 151 sõna	9 lauset, 103 sõna	
retoorika	retvastandumine	17 lauset, 276 sõna	18 lauset, 322 sõna	62 lauset, 806 sõna	17 lauset, 258 sõna
retoorika	kriis	13 lauset, 174 sõna	8 lauset, 111 sõna	3 lauset, 64 sõna	3 lauset, 60 sõna
retoorika	välispoliitiline	2 lauset, 42 sõna	1 lause, 30 sõna	4 lauset, 36 sõna	9 lauset, 123 sõna
Populistlik tunnus	demotism	24 lauset, 466 sõna	48 lauset, 605 sõna	21 lauset, 279 sõna	14 lauset, 389 sõna
Populistlik tunnus	eliidivastasus	1 lause, 35 sõna			
Populistlik tunnus	popusveräänsus	8 lauset, 111 sõna	1 lause, 16 sõna	5 lauset, 44 sõna	23 lauset, 525 sõna
Populistlik tunnus	suveräänsusele rõhumine	27 lauset, 363 sõna	14 lauset, 244 sõna	6 lauset, 99 sõna	7 lauset, 152 sõna
Anti-populism	elitism	5 lauset, 117 sõna	17 lauset, 265 sõna	7 lauset, 144 sõna	3 lauset, 101 sõna

Allikas: autori koostatud.

Lisa 2. Analüüsitabeli näidis.

Kõneleja	Aasta	Sõnade arv	Lausete arv	Kodeeritud laused	Osakaal	Retoor laused	retoor osakaal	Demotism (tunnus) laused	demotism (tunnus) osakaal	retvast laused	retvast osakaal	kriis laused	kriis osakaal
Gore	2000	5408	313	82	26.20	16	19.51	41	50.00	11	68.75	3	18.75
Bush	2000	4228	279	78	27.96	47	60.26	10	23.30	41	87.23	6	12.77
Bush	2004	5117	297	103	34.68	32	31.07	24	23.30	17	53.13	13	40.63
Kerry	2004	5164	319	62	19.44	21	33.87	16	25.81	11	52.38	10	47.62
McCain	2008	3971	287	104	36.24	27	25.96	48	46.15	18	66.67	8	29.63
Obama	2008	4651	222	98	44.14	32	32.65	31	31.63	24	75.00	8	25.00
Romney	2012	4100	269	110	40.89	69	62.73	21	19.09	62	89.86	3	4.35
Obama	2012	4589	254	93	36.17	29	21.18	14	15.05	17	58.62	3	10.34
Trump	2016	5084	329	119	36.17	64	53.78	16	13.45	38	59.38	10	15.63
H. Clinton	2016	5390	344	102	29.65	31	30.39	32	31.37	22	70.97	9	29.03
Trump	2020	7109	504	170	33.73	93	54.71	23	13.53	72	77.42	8	8.60
Biden	2020	3192	291	70	24.05	22	31.43	15	21.43	16	72.73	6	27.27
Trump	2024	12265	1092	306	28.02	183	59.80	51	16.67	139	75.96	29	15.85
Harris	2024	3801	255	76	29.80	40	52.63	16	21.05	35	87.50	5	12.50
						rep	49.76	rep	20.72	avg 1. kõneleja	73.22		
						dem	33.10	dem	28.05	avg 2. kõneleja	69.01		
						challenger	41.82	challenger	17.61	avg rep	72.80	avg rep	18.21
						incumbent	35.01	incumbent	17.29	avg dem	69.42	avg dem	24.36
						party incumbent	32.12	party incumbent	37.14	challenger	73.22	challenger	21.21
						avg 1. kõneleja	47.79			incumbent	63.06	incumbent	19.86
						avg 2. kõneleja	35.06			party incumbent	73.47	party incumbent	22.48

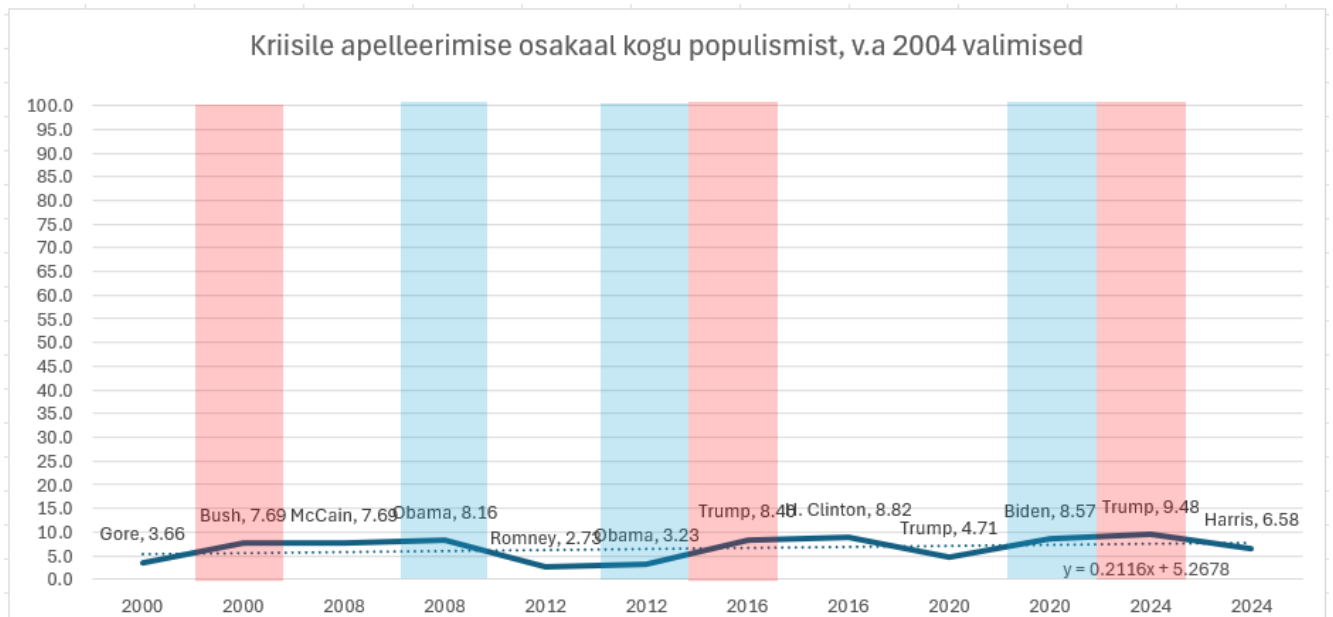
Allikas: autori koostatud

Lisa 3. Julgeolekulise suveräänsuse osakaal kogu populismist v.a 2004

Allikas: autori koostatud.

Lisa 4. Kriisile apelleerimise osakaal kogu populismist, v.a 2004 valimised

Allikas: autori koostatud.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Kert Keres (isikukood 50201242747), annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

“Populistlikud võtted Ameerika Ühendriikide presidendikandidaatide konvendikõnedes (2000-2024)” (The Populist Techniques in the Convention Speeches of the United States Presidential Candidates (2000-2024)), mille juhendaja on Alar Kilp,

- reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace’is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- üldsusele kättesaadavaks tegemiseks ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace’i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;
- kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.